Bijlage - Traject Structurele Begroting
Agenda

Datum	01-07-2026
Aanvang	13:00

Leeswijzer

Leeswijzer Structurele Begroting - Perspectiefnota 2027

Totaaloverzicht

Totaaloverzicht beleidsdoelen - Structurele Begroting

Factsheets per kerntaak

Factsheet Kerntaak 1: Ruimtelijke ordening en waterbeheer
Factsheet Kerntaak 2: Milieu en energie
Factsheet Kerntaak 3: Vitaal platteland
Factsheet Kerntaak 4: Mobiliteit
Factsheet Kerntaak 5: Regionale economie
Factsheet Kerntaak 6: Cultuur en sociale kwaliteit
Factsheet Kerntaak 7: Kwaliteit openbaar bestuur
Factsheet Kerntaak 10: Overhead, financiering en dekkingsmiddelen

Structurele Begroting | Bijlage III bij Perspectiefnota 2027

Aanleiding
In de afgelopen coalitieperiodes is veel langjarig beleid uitgevoerd met incidentele middelen. Gemiddeld gezien ging het om circa € 30 miljoen aan terugkerende incidentele uitgaven per jaar. Bij de Perspectiefnota 2026 is door Provinciale Staten besloten om de structurele begroting op orde te brengen, mede in het kader van de motie "Wie nu leeft, wie nu zorgt". Er zijn toen ook structurele middelen gereserveerd om langlopende taken van structurele dekking te kunnen gaan voorzien.

Analyses per beleidsdoel
Om tot concrete keuzes te komen zijn de provinciale taken nader in beeld gebracht door middel van analyses langs drie lijnen:

1) De (historische) financiën: hoe ziet de verdeling structureel/incidenteel er uit en welke taken hebben we de afgelopen jaren langjarig incidenteel gedekt?
2) De beleidsvrijheid van onze taken: in hoeverre kent de betreffende taak een wettelijk grondslag en in hoeverre is sprake van beleidsvrijheid?
3) De actuele dynamiek: welke ontwikkeling en maatschappelijke vraagstukken zijn er, die relevant zijn voor (de prioritering in) onze rol en taken?

Bij het in kaart brengen van de beleidsvrijheid is geconstateerd dat de taken van de provincie niet alleen vanuit de wettelijke grondslag bekeken kunnen worden. De provincie vervult namelijk op verschillende beleidsterreinen soms een fundamentele structurele rol, zonder dat daarvoor een wettelijke taak bestaat. Daarom is ook in beeld gebracht waar de provincie een 'systeemrol' vervult. De gehanteerde definitie voor een systeemrol is: "*Daar waar de provincie een onmisbare rol vervult binnen het systeem van het betreffende beleidsdomein en het systeem zonder die inzet niet meer vanzelfsprekend functioneert.*"

Per beleidsdoel is op basis van de gemaakte analyses een score gegeven om aan te geven in hoeverre er sprake is van structurele financiering, wettelijke taken en een systeemrol. Deze score is gegeven op een schaal van 0 tot 5.

- *De Financiële verhouding structurele / incidentele middelen (financiën - blauw)*
  Dit geeft aan wat globaal de verhouding structureel/incidenteel over de afgelopen jaren is.
  0 = geen structurele middelen, 5 = vrijwel volledig structurele middelen

- *De mate waarin het Wettelijke taken betreft (taak - rood)*
  Hiermee brengen we in beeld hoeveel van de <u>huidige taken</u> die we uitvoeren 'wettelijk' zijn vastgelegd. Deze onderbouwen we per beleidsdoel. Een grotere hoeveelheid bolletjes geeft hierin een sterker wettelijke verankerde taak gezien over het hele beleidsdoel.
  0 = geen wettelijke taak, 5 = vrijwel volledig wettelijke taken

- *De mate waarin er sprake is van een Systeemrol (rol - groen)*
  Deze indicator is toegevoegd om het beeld over de provinciale rol, die niet altijd alleen wettelijk is, te kunnen duiden. Het geeft aan in hoeverre de provincie <u>op dit moment</u> een 'systeemrol' vervult op het betreffende beleidsveld. Die systeemrol is er per definitie bij een wettelijke taak, maar kan er dus ook zijn zonder dat deze wettelijk is vastgelegd.
  0 = geen systeemrol, 5 = sterke systeemrol

Beleidsdoelen zijn los van elkaar beoordeeld, omdat deze vanwege hun verschillende aard, reikwijdte en context niet met elkaar te vergelijken zijn. In de analyses is gekeken naar de huidige inzet. Daarnaast is geen oordeel gevormd of de totaal beschikbare budgetten voldoende zijn of niet.

Redeneerlijnen & oordeel over 'balans'
Om te komen tot een vervolgkeuze / afweging over de invulling van de structurele begroting zijn de volgende twee redeneerlijnen het uitgangspunt geweest:

- *Wettelijke taken voorzien we van structurele middelen*
  Wettelijke taken vloeien voort uit verplichtingen in wet- en regelgeving. Om deze taken goed en betrouwbaar uit te voeren, is structurele financiering nodig.

- *Systeemrol voorzien we van structurele middelen*
  Wanneer de provincie een onmisbare rol heeft in het beleidsdomein, is blijvende inzet nodig. Structurele middelen zorgen ervoor dat deze rol blijvend kan worden ingevuld, waarmee we een stabiele inzet van de provincie borgen.

Op basis van deze redeneerlijnen en de scores (financiën / wettelijk / systeemrol) per beleidsdoel is een oordeel gevormd over in hoeverre de verhouding structureel/incidenteel past bij de huidige taken binnen het betreffende beleidsdoel: Is de verhouding 'in balans' of niet?

In principe is het beleidsdoel in balans als de wettelijke taak en/of de systeemrol is voorzien van structurele middelen. Zo niet, dan is er mogelijk sprake van een 'disbalans'. Soms lijkt er op basis van de scores sprake van een disbalans, maar is er een goede reden voor dat een wettelijke taak of systeemrol met incidentele middelen is gefinancierd. Er zijn op hoofdlijnen drie oordelen:

1. *Balans*
   Binnen Beleidsdoel A zijn er 4 gevulde bolletjes voor "Structurele middelen", 3 bolletjes voor "Wettelijke taken" en 4 bolletjes voor "Systeemrol". Op basis van de redeneerlijnen is er spraken van een balans. De systeemrol is voorzien van structurele middelen.

2. *Disbalans*
   Voor Beleidsdoel B zijn er 2 gevulde bolletjes voor "Structurele middelen", 2 voor "Wettelijke taken" en 4 voor "Systeemrol". Dit betekent dat de systeemrol momenteel niet volledig is voorzien van structurele middelen. Dit kan aanleiding zijn om de hier structurele middelen in plaats van incidentele middelen beschikbaar te stellen.

3. *Disbalans, maar incidentele middelen zijn passend*
   Bij Beleidsdoel C is er 1 gevuld bolletje voor "Structurele middelen", 1 bolletje voor "Wettelijke taken" en 3 bolletjes voor "Systeemrol. Op basis van de redeneerlijnen lijkt hier een disbalans. Echter, uit de analyse blijkt dat incidentele middelen logischer zijn. Een voorbeeld hiervan zijn tijdelijke programma's en financiering door middel van specifieke uitkeringen.

Bij de beleidsdoelen waar sprake is van een 'disbalans' is met een 'ongevuld bolletje' aangegeven of er aanleiding is om structurele middelen in plaats van incidentele middelen beschikbaar te stellen.

Totaaloverzicht en opbrengsten per kerntaak
In dit document staat de volledige opbrengst van het traject en de uitgevoerde analyses:
1. Een samenvattend overzicht met de scores per beleidsdoel en het oordeel over de 'balans'. Bij het oordeel staat ook een korte samenvattende toelichting.
2. Factsheets per kerntaak met daarin een volledige toelichting op de drie analyselijnen. Als onderdeel daarvan een overzicht van structureel en incidenteel gedekte taken, een beschrijving van de beleidsfilosofie, de wettelijke taken, de systeemrol en de relevante ontwikkelingen.

Beleidsdoel	Portefeuillehouder(s)	Structurele Middelen	Wettelijke Taken	Systeemrol	Disbalans?	Gewenst structureel	Toelichting
1.1 Een goede ruimtelijke ordening op en onder de grond	Grijsen, Dadema, Hoogland	●●●	●●●●	●●●●●	Ja	●●●○	Inzet verstedelijkingsstrategie niet structureel geborgd. Algehele herziening van omgevingsvisie is wel een wettelijke taak, maar vergt vanwege aard activiteit geen structureel budget.
1.2 Schoon en voldoende (drink)water en veilig tegen overstromingen	Dadema, Ten Bolscher	●●●	●●●●	●●●●	Ja	●●●○	Agenda bodem en ondergrond, alsook basis deltaprogramma's nu niet structureel geborgd.
1.3 Woningbouwontwikkelingen die aansluiten bij de regionale vraag	Grijsen	●	●●●	●●●	Ja	●○○	Netwerksamenwerking Wonen niet structureel geborgd. Daarnaast aanvullende inzet mogelijk vanuit wettelijke taak (afhankelijk van Rijksbudget).
1.4 Ruimtelijke ontwikkelingen met meerwaarde voor de omgeving	Dadema, Grijsen, Hoogland, De Bree		●●●	●●●	Nee		Structurele taak DPRA wordt ondergebracht in beleidsdoel 1.2. Daarmee bestaat dit beleidsdoel uit stimulerende activiteiten.
1.5 Effectieve inzet grondbeleid voor provinciale doelen	Ten Bolscher	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	Nee	n.v.t.	Technisch / ondersteunend beleidsdoel.
2.1 Kwaliteit van bodem, lucht, geluid, (milieu)veiligheid	De Bree, Ten Bolscher	●●●●	●●●●	●●●●	Nee	●●●●	In balans
2.2 Milieuproblemen zijn gesaneerd of beheerst	De Bree		●●●●	●●●●	Nee		Aard van de activiteiten is incidenteel en grotendeels gefinancierd met incidentele Rijksmiddelen.
2.3 Robuust en duurzaam energiesysteem	De Bree		●●●●	●●●●	Ja	○	Grootste deel van wettelijke taak gefinancierd met meerjarige incidentele Rijksmiddelen (klimaatakkoord). Daarnaast inzet EFO (met incidentele middelen). Voor energiebeleid en integraal programmeren wel structurele inzet zonder structurele middelen.
3.1 Beschermen: Behouden en vergroten biodiversiteit	Von Martels, Ten Boslcher, De Bree	●●●	●●●●	●●●●	Ja	●●●○	Deel inzet op beheerplannen en stikstof (beleid en VTH) niet structureel geborgd.
3.2 Beleven: Verbondenheid van mens met natuur	Von Martels, Dadema	●●		●●●●	Ja	●●○○	Deel van structurele activiteiten vanuit Natuur voor Elkaar niet structureel geborgd. Daarnaast groenblauwe diensten langjarig met incidentele middelen gefinancierd.

3.3 Benutten: Duurzaam samengaan natuur & economie	Von Martels, Hoogland	●●●	●●●●	●●●●	Ja	●●●○	Langjarige inzet wolf en invasieve exoten niet structureel geborgd.
3.4 Ontwikkelen: Toekomstbestendig landbouw- en voedselsysteem	Ten Bolscher, Von Martels	●		●●●	Ja	●○○	Deel van structurele activiteiten op Agro&Food en beleidscapaciteit op landbouw niet structureel geborgd.
3.5 Ontwikkelen: Transitie naar een toekomstbestendig landelijk gebied	Von Martels	●	●●●●	●●●●	Nee	●	Aard van de activiteiten is wel langjarig, maar tijdelijk. Daarom ook gedekt met incidentele middelen. Klein deel structureel budget voor langjarige verplichtingen uit verleden.
4.1 Slimme combinatie van systemen en netwerken	Dadema	●●	●●●●	●●●●	Nee	●●	Een deel van de activiteiten wordt gedekt met incidentele Rijksmiddelen.
4.2 Toekomstbestendig en duurzaam openbaar vervoer	Dadema	●●●●●	●●●●●	●●●●●	Nee	●●●●●	In balans
4.3 Vaker op de fiets	Dadema	●●●●	●●●●	●●●●	Nee	●●●●	In balans
4.4 Robuuste, slimme en duurzame logistiek	Hoogland	●●●	●●●	●●●●	Nee	●●●	Het langjarige programma logistiek is deel incidenteel gedekt.
4.5 Iedereen elke dag veilig thuis	Dadema	●●●●	●●●●	●●●●●	Ja	●●●●○	Maatregelen en monitoring verkeersveiligheid op provinciale wegen is (deels) incidenteel gedekt.
4.6 Goede bereikbaarheid voor wegverkeer	Dadema	●●●●	●●●●	●●●●	Nee	●●●●	In balans
4.7 Goed functionerende provinciale infrastructuur	Dadema	●●●●●	●●●●●	●●●●●	Nee	●●●●●	In balans
5.1 Krachtige Economie	Hoogland, Ten Bolscher, De Bree, Grijsen	●●	●	●●●●	Ja	●●○	Langjarige inzet / vormgeving van systeemrol op gebied van innovatie, verdienvermogen, vakmanschap en vestigingsklimaat is incidenteel gedekt.
5.2 Vrijetijdseconomie	Hoogland, De Bree	●		●●●	Ja	●○○	Langjarige inzet / vormgeving van systeemrol t.a.v. Gastvrij Overijssel en beeldbepalende evenementen is incidenteel gedekt.
5.3 Betrekken andere financiers bij onze opgaven	Hoogland, Ten Bolscher	●●		●●●●	Nee	●●	Systeemrol deel gedekt met incidentele middelen die deels revolverend worden ingezet via de fondsen. Europese Cofinanciering is voor circa de helft structureel gedekt in de begroting.
6.1 Cultureel erfgoed met waarde voor toekomst	Ten Bolscher	●●●●	●	●●●●	Nee	●●●●	In balans

6.2 Breed en profesioneel cultureel aanbod en talentontwikkeling	De Bree	●●●●		●●●●	Nee	●●●●	In balans
6.3 Cultuur voor iedereen	De Bree			●●●●	Ja	○○○○	Systeemrol en langjarige inzet op participatie en cultuureducatie is incidenteel gedekt.
6.4 Toekomstbestendige bibliotheken en basisvaardigheden iedereen	De Bree	●●●●	●●●●	●●●●	Nee	●●●●	In balans
6.5 Vitale en gezonde Overijsselaars die meer bewegen	De Bree	●●●●		●●●	Ja	●●●●	Een deel van de stimulerende rol is gedekt met structurele middelen.
6.6 Een sterk zelforganiserend vermogen	De Bree	●●●		●●●	Nee	●●●	In balans
6.7 Leefbaar platteland	Ten Bolscher			●●●●	Ja	○○	Voor de systeemrol t.a.v. leefbaar platteland zijn geen structurele middelen beschikbaar.
7.1 Goed openbaar bestuur in Overijssel	Heidema, Grijsen, De Bree	●●	●●●	●●●●	Ja	●●○○	Meerjarige inzet systeemrol ondermijning met incidentele middelen gedekt.
7.2 Wendbaar en eigentijds openbaar best	Heidema, Grijsen	●●●●	●●	●●●●	Nee	●●●●	In balans
7.3 Effectief eigen bestuur	Heidema, Grijsen, Hoogland, Dadema	●●●●●	●●●	●●●●	Nee	●●●●●	In balans
7.4 Provinciale Staten en advies	Heidema, Hoogland	●●●●●	●●●	●●●●	Nee	●●●●●	In balans
10.0 Overhead, financiering en dekkingsmiddelen	Heidema, Ten Bolscher	●●●●●	●●●●●	●●●●●	Nee	●●●●●	In balans

Kerntaak 1: Ruimtelijke Ordening en Waterbeheer

Kerntaak 1 – Ruimtelijke Ordening en Waterbeheer richt zich op de ruimtelijke inrichting en het waterbeheer in Overijssel. We willen dat het in Overijssel voor iedereen goed wonen, werken en ontspannen is, zowel nu als in de toekomst. De provincie werkt samen met partners aan betaalbare, toekomstgerichte woningbouw en een klimaatbestendige inrichting van stad en land, waarbij water en bodem leidend zijn in de ruimtelijke keuzes.

Binnen de kerntaak ruimtelijke ordening en waterbeheer zien we zowel structurele als incidentele budgetten (Algemene Middelen, SPUKS, Reserve Kwaliteit voor Overijssel).

Structurele middelen, wettelijke taken en systeemrol naar beleidsdoel

1.1 Een goede ruimtelijk ordening op en onder de grond

Beleidstheorie: Wij herzien onze Omgevingsvisie en uitvoeringsinstrumenten om complexe ruimtelijke opgaven gebiedsgericht en toekomstbestendig aan te pakken. Daarbij werken wij samen met partners via voorkantsamenwerking en netwerksamenwerking, en zetten waar nodig wettelijke instrumenten en ons bevoegd gezag in bij provinciaal belang. Ook maken wij afspraken met rijk en regio's over verstedelijking in Regio Zwolle, Twente en de Stedendriehoek.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

Structureel	Incidenteel
- IPO projecten Ruimte en Water - Ruimtelijke Ontwikkeling	- Herziening Omgevingsvisie - Implementatie Omgevingswet - Verstedelijkingsstrategie

Wettelijke taken: Op grond van de Omgevingswet is de Provincie wettelijk verplicht een Omgevingsvisie (art. 3.1) en een Omgevingsverordening (art. 2.6) vast te stellen, die jaarlijks geactualiseerd en periodiek herzien moeten worden, inclusief de benodigde inzet van personeel, procedures, advies en digitale systemen. Daarnaast voert de provincie een deel van haar wettelijke taken op het gebied van Duurzame Ruimtelijke Ontwikkeling gezamenlijk uit met andere provincies via het Interprovinciaal Overleg (IPO). Verder heeft de Provincie een regisserende en coördinerende rol in het ruimtelijk beleid en waterbeheer, die zij invult via beleidsontwikkeling en samenwerking met gemeenten, waterschappen en andere partners.

Systeemrol: Op grond van de wettelijke taken vervult de provincie Overijssel een aanzienlijke systeemrol. Via de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening zorgen wij voor kaderstelling en een samenhangend en toekomstbestendig ruimtelijk stelsel. Daarnaast heeft de provincie een regisserende en verbindende rol waarmee wij gebiedsgerichte uitvoering organiseren en versnellen via voorkantsamenwerking en netwerksamenwerkingen met onze partners. Dit doen we onder meer in het NOVEX-gebied regio Zwolle bij de realisatie van de verstedelijkingsstrategie en via onze systeemrol bij het uitwerken van afspraken over verstedelijking in Twente en de Stedendriehoek.

Maatschappelijke ontwikkelingen: De provincie werkt aan verstedelijkingsstrategieën voor Twente en de Stedendriehoek, voortkomend uit bestuurlijke afspraken (BO Leefomgeving) en de nieuwe Nota Ruimte, met bijbehorende uitvoeringsagenda's die leiden tot structurele bijdragen. De Nota Ruimte en verschuivingen in regie op ruimtelijke ordening vragen in toenemende mate om samen met Rijk en samen met

gemeenten op te trekken in onderzoek en processen rondom de drie verstedelijkingsstrategieën en de samenhang tussen deze drie strategieën. Voor de Regio Zwolle wordt de NOVEX-verstedelijkingsstrategie momenteel uitgevoerd. Daarnaast nemen de cofinancieringsverzoeken vanuit regionale samenwerkingsverbanden, zoals de gouden driehoek, toe.

1.2 Schoon en voldoende (drink)water en veilig tegen overstromingen
Beleidstheorie: Wij werken aan een klimaatrobuust en veilig water- en bodemsysteem door samenwerking met partners, actualisatie van het Regionaal Water Programma en uitvoering van Europese richtlijnen. Vanuit onze wettelijke taak zorgen wij voor voldoende schoon drinkwater en beschermen wij tegen wateroverlast via vergunningverlening, toezicht en handhaving.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

Structureel	**Incidenteel**
- Waterbeheer - Grondwaterbeheer (Voorziening) - Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving Water	- Agenda bodem en ondergrond - Drinkwatervergunningen - Deltaplan zoetwater (ZON) - Regionaal Water Programma

Wettelijke taken: De wettelijke taken van de provincie op het gebied van water, bodem en ondergrond zijn vastgelegd in de Deltawet, Drinkwaterwet, Waterwet en Omgevingswet. Op basis hiervan is de provincie verantwoordelijk voor het waarborgen van voldoende en schoon oppervlaktewater, het realiseren van een klimaatadaptief watersysteem (zoals vastgelegd in het Deltaprogramma), en het uitvoeren van maatregelen binnen de Kaderrichtlijn Water (KRW), die uiterlijk in 2027 moeten leiden tot een goede waterkwaliteit. Daarnaast is de provincie verplicht om drinkwaterbronnen te beschermen en toekomstige drinkwatervoorziening veilig te stellen, in lijn met de Europese Drinkwaterrichtlijn en nationale beleidskaders. Voor bodem en ondergrond geeft de provincie invulling aan de landelijke bestuurlijke afspraken via een eigen beleidsagenda, waarmee zij stuurt op duurzaam gebruik van deze ondergrondse hulpbronnen. Tot slot voert de provincie op grond van de Omgevingswet vergunningverlening, toezicht en handhaving uit voor onder meer zwemlocaties, grondwaterbescherming en -onttrekking.

Systeemrol: De systeemrol volgt rechtstreeks uit de wettelijke taken op het gebied van water, bodem en ondergrond. Dat betreft zowel de verantwoordelijkheid voor VTH, als voor het voldoen aan de Kaderrichtlijn Water. Via het RWP zorgt de provincie voor een kader voor doelen, maatregelen, planning en monitoring. Daarnaast coördineren wij de samenwerking en uitvoering met waterschappen, gemeenten, drinkwaterbedrijven en andere partners.

Maatschappelijke ontwikkelingen: De provincie staat voor een groeiende en urgente opgave in het beheer van water, bodem en ondergrond. Door klimaatverandering nemen extremen toe: nattere winters veroorzaken wateroverlast, terwijl drogere zomers leiden tot tekorten aan grond- en oppervlaktewater. Tegelijkertijd staat de kwaliteit van water en bodem onder toenemende druk, met gevolgen op grondwater en de drinkwatervoorziening.
Deze ontwikkelingen raken direct aan onze wettelijke verantwoordelijkheden onder Europese en Nationale wetgeving, zoals de Waterwet, Omgevingswet, Drinkwaterwet en

de Kaderrichtlijn Water. Daarnaast vragen de ontwikkelingen een duidelijke systeemrol vanuit de Provincie.

1.3 Woningbouwontwikkelingen die aansluiten bij de regionale vraag
Beleidstheorie: Wij werken intensief samen met partners aan voldoende passende woningen via woondeals, regionale woonagenda's en flexpools. Daarbij ondersteunen wij gemeenten en partijen met kennis, capaciteit en subsidies voor betaalbaar en zelfstandig wonen.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

Structureel	**Incidenteel**
- Provinciale Woonagenda - Financieel beheer startersleningen	- Versnellen woningbouw - Woondeals - Vitaliteit dorpen en steden

Wettelijke taken: De provincie heeft op grond van de Omgevingswet, de Woningwet en rijksbeleid een wettelijke regisserende en toezichthoudende rol in de woningbouw. Dit omvat het opstellen van een provinciaal bod, het sluiten van regionale woondeals, het inspelen op de woon-zorgbehoefte en het toezicht houden op de huisvesting van statushouders door gemeenten. Deze taken worden uitgevoerd via netwerksamenwerking, participatie en onderzoek.

Systeemrol: De provincie vervult een systeemrol door gemeenten en andere partijen te verbinden en te ondersteunen, zodat voldoende passende en betaalbare woningen worden gerealiseerd. Dat doen we met stimuleringssubsidies, de Bouwbrigade (onder andere het aanjaagteam woningbouw, de flexpool en de adviespool) en de inzet van kennis en kunde.

Maatschappelijke ontwikkelingen: Door de nieuwe Wet Versterken Regie op Volkshuisvesting krijgt de provincie een wettelijke, sturende en verplichtende rol in het huisvestingsbeleid. Dit omvat het opstellen van een provinciaal volkshuisvestingsprogramma dat aansluit op het nationale programma en het maken van prestatieafspraken voor de huisvesting van aandachtsgroepen, waarbij de provincie toezicht houdt op de uitvoering door gemeenten.

1.4 Ruimtelijke ontwikkelingen met meerwaarde voor de omgeving
Beleidstheorie: Wij geven uitvoering aan het coalitieakkoord 'Schouder aan Schouder' door te werken aan ruimtelijke ontwikkelingen met meerwaarde, onder andere via stresstesten, risicodialogen en subsidieregelingen. Daarnaast ondersteunen wij regionale samenwerking en projecten zoals het ondergronds brengen van hoogspanningsleidingen en zetten wij financiële verplichtingen voort.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

Structureel	Incidenteel
	- Ruimtelijke Adaptatie - Ruimte wonen & retail - Ondergrondse verkabeling hoogspanningsleidingen

Wettelijke taken: We hebben een aantal taken die voortvloeien uit nationale afspraken en wetgeving. We vertalen de doelen uit de Nationale Adaptatiestrategie (NAS) Het nationaal Water Programma (NWP) en het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) naar regionale samenwerking en maatregelen. DPRA heeft zijn grondslag in de wettelijke regeling 'tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie' en het nationale Deltaprogramma. Binnen de kaders van de Nota Ruimte en het bodem- en watersysteem als leidend principe, hebben we een regierol in ruimtelijke afwegingen.

Systeemrol: Naast de wettelijke taken vervullen wij een systeemrol binnen de DPRA-werkregio's. In de werkregio's organiseren we regionale agenda's en brengen we partijen bij elkaar, organiseren bijeenkomsten en stimuleren kennisuitwisseling. We zetten daarbij gericht coalitiemiddelen in om uitvoering te versnellen en maatregelen mogelijk te maken. Gemeenten en waterschappen ondersteunen we bij het indienen van projecten voor de tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie.

Maatschappelijke ontwikkelingen: Jaarlijkse voortgangsrapportages en effectmetingen worden steeds belangrijker, mede naar aanleiding van aanbevelingen van de Rekenkamer. We moeten voldoen aan onze eigen doelstellingen die vastgelegd gaan worden in het Regionaal Water Programma (RWP). Daarnaast is recent de nota ruimte gepubliceerd vanuit het Rijk. De impact op de provincie is nog niet duidelijk. Mogelijk zal het onze rol versterken. De landelijke richtlijnen zijn 2050 klimaatneutraal en 2100 waterveilig.

1.5 Effectieve inzet grondbeleid voor provinciale doelen, projecten en programma's
De provincie voert grondbeleid en beschikt over een grondinstrumentarium omdat dit een belangrijke randvoorwaarde is voor de realisatie van provinciale beleidsopgaven, zoals de transitie landelijk gebied, weginfrastructuur en Ontwikkelopgave natuur. Naast aan- en verkoop van gronden, zorgt de provincie voor het (tijdelijke) beheer van het provinciale eigendom, het maken van afspraken met eigenaren ter voorkoming van onteigening als dat aan de orde is, afspraken over zelfbeheer en uitgifte van pacht. Maatschappelijke vraagstukken en opgaven, zoals de energietransitie, transitie landelijk gebied en woonopgave, leiden tot een druk op de grond en een toenemende behoefte aan een gericht grondbeleid.

Provinciale Staten hebben besloten om de effectiviteit van het grondbeleid te vergroten door het instellen van het Anticiperend Grondfonds en het Revolving Fund.

Gezien de aard van de activiteiten en de financiering hiervan past beleidsdoel 1.5 niet binnen het traject Structurele Begroting en zal deze buiten beschouwing gelaten worden. Eventuele ontwikkelingen worden via andere wegen behandeld.

Kerntaak 2: Milieu & Energie

Kerntaak 2: Milieu en energie bestaat grofweg uit twee blokken: milieu (beleidsdoelen 2.1 en 2.2) en energie (beleidsdoel 2.3). Binnen het milieubeleid zetten we in op het borgen van een gezonde en veilige leefomgeving, nu en in de toekomst, met aandacht voor lucht, water, bodem, geluid, veiligheid en gezondheid. In het energiebeleid werken we aan een klimaatbestendig en CO_2-neutraal Overijssel in 2050, waarbij energiebesparing, hernieuwbare bronnen en de benodigde energienetwerken centraal staan.

Kerntaak Milieu en energie kenmerkt zich door een relatief grote mate van wettelijke taken en een aanzienlijke systeemrol. Beleidsdoel 2.1, waar onder andere de Omgevingsdiensten en beleidsontwikkeling milieu onder vallen, is grotendeels structureel gefinancierd. Beleidsdoelen 2.2 en 2.3 worden grotendeels incidenteel gefinancierd, met name door Specifieke Uitkeringen (SPUKs) vanuit het Rijk.

Structurele middelen, wettelijke taken en systeemrol naar beleidsdoel

2.1 De kwaliteit van bodem, lucht, geluid en milieu(veiligheid) voldoet aan wettelijke eisen

Beleidstheorie: Wij borgen de kwaliteit van bodem, lucht, geluid en milieuveiligheid door cyclisch beleid, monitoring en handhaving, met de gezondheid van inwoners als uitgangspunt. Via afgestemde vergunningverlening, toezicht en milieueffectrapportages zorgen we dat de leefomgeving voldoet aan wettelijke normen en toekomstbestendig blijft.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

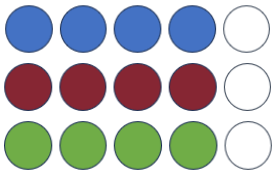

Structureel	Incidenteel
- Beleidsontwikkeling Milieu & Duurzaamheid - Vergunningverlening, toezicht, handhaving (VTH) - Omgevingsdiensten (IJsselland, Twente, Regio Nijmegen)	- Harmonisatie Zeer Zorgwekkende Stoffen/PFAS - Onderzoek herziening luchtruim i.v.m. Lelystad Airport

Wettelijke taken: Wij werken cyclisch aan de kwaliteit van bodem, lucht, geluid en milieu(veiligheid) door beleid te maken en kaders te stellen zoals de Omgevingswet van ons vraagt. Met monitoring en evaluatie kijken we of de basiskwaliteit van lucht, geluid en bodem blijft voldoen aan de wettelijke normen. De gezondheid van onze inwoners staat centraal in ons milieu- en omgevingsbeleid. Vergunningverlening, toezicht en handhaving milieu is gebaseerd op de Omgevingswet, waarbij gedacht kan worden aan VTH rondom industrie, afvalbedrijven, RIE-4 bedrijven (complexe chemiebedrijven), luchtvaart, bodembescherming, etc. De provincie is hierin bevoegd gezag, terwijl de uitvoering van de basistaken verplicht is ondergebracht bij omgevingsdiensten. Ook het ondersteunen en (laten) uitvoeren van milieueffectrapportages (plan MER) en duurzaamheidsrapportages vindt plaats binnen deze prestatie.

Systeemrol: De provinciale rol vloeit direct voort uit de wettelijke taak.

Maatschappelijke ontwikkelingen: De maatschappelijke bezorgdheid over gezondheidsrisico's door milieu-invloeden groeit, mede door recente rechtelijke uitspraken en wetenschappelijke inzichten over schadelijke stoffen zoals PFAS en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Hoewel de gevolgen van de in de wet

opgenomen zorgplicht(en) in juridische zin vooralsnog beperkt zijn, zien wij dat maatschappelijke partijen in dit kader hogere eisen stellen aan zorgvuldigheid en onderbouwing én spreken zij zowel ons als initiatiefnemers hierop aan. Dit betekent dat wij transparant moeten zijn in onze onderzoeken en keuzes, en verantwoorden hoe invulling te (hebben) geven aan deze verantwoordelijkheid. In lijn met de Milieunota 2024 werken wij diverse thema's verder uit en willen we onze grip op milieudata vergroten. Dit zal leiden tot nieuwe beleidsvoorstellen of noodzakelijke aanpassingen van bestaande kaders.

Het rapport "Om de leefomgeving" van de commissie Van Aartsen heeft laten zien dat het VTH-stelsel verbeterd kan worden. De inzet van gekwalificeerd personeel is cruciaal voor een solide VTH-stelsel dat (Europese) ontwikkelingen bij kan houden, beleid kan voorbereiden en in geval van milieu-incidenten adequaat kan reageren. In deze krappe arbeidsmarkt is het lastig om voldoende gekwalificeerd personeel te vinden, waardoor het VTH-stelsel onder druk blijft staan. Op basis van een risico-analyse is in 2025 besloten de controlefrequentie te verhogen en om extra middelen beschikbaar te stellen voor het actualiseren van vergunningen, het versterken van de capaciteit voor milieutoezicht en hercontroles, het voldoen aan het landelijke minimumniveau voor strafrechtelijke handhaving en bodemtoezicht, en het realiseren van een opleidings- en innovatiebudget.

2.2 Milieuproblemen zijn gesaneerd of beheerst

Beleidstheorie: Voor een gezonde leefomgeving is het noodzakelijk om bodemvervuiling te voorkomen en – waar de bodem in het verleden vervuild is – de bodem te saneren. Wij voorkomen bodemvervuiling door nazorg van stortplaatsen financieel te borgen en door drugsafval zo snel mogelijk op te ruimen. Wij saneren bodems waar in het verleden asbest is toegepast en waar PFAS in de bodem zit.
Om gezondheidsschade als gevolg van asbestvezels van verwerende asbestdaken te voorkomen, bevorderen we dat pandeigenaren hun asbestdak saneren, onder andere door subsidie te verstrekken in situaties dat de saneringskosten onevenredig hoog zijn.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

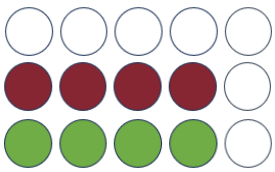

Structureel	**Incidenteel**
	- Bodemsanering (PFAS, Asbest) - Opruimen Drugsafval - Subsidieregeling asbestdaken

Wettelijke taken: We voeren programma's uit voor met asbest verontreinigde bodems en voor het beheersen van andere bodemvervuilingen. Daarnaast verzorgen wij vanuit onze wettelijke taak het financieel beheer voor de nazorg van stortplaatsen. Goed beheer van stortplaatsen voorkomt dat de basiskwaliteit van bodem, lucht en leefmilieu wordt aangetast.

Systeemrol: Wij stimuleren het verwijderen van asbestdaken en ondersteunen dit financieel waar de kosten disproportioneel zijn.

Maatschappelijke ontwikkelingen: Drugsafval en PFAS-verontreiniging zijn de laatste jaren opgekomen. Tegelijkertijd is de zorg over gezondheidseffecten van

verontreinigingen toegenomen. De verwachting is dat het aantal geconstateerde PFAS-verontreinigingen zal toenemen.

2.3 Een robuust en duurzaam energiesysteem

Beleidstheorie: Wij geven uitvoering aan het energiebeleid door duurzame energie, energiebesparing en netwerkontwikkeling te stimuleren, met actieve betrokkenheid van inwoners en bedrijven. We stimuleren samenwerking en investeringen, zorgen voor kennisopbouw en uitwisseling en vergroten de uitvoeringskracht in Overijssel. Ons Energiefonds Overijssel investeert in bedrijven en projecten. En we zijn aandeelhouder van netwerkbedrijf Enexis. Zo werken we samen met veel partners aan een brede energietransitie richting een toekomstbestendig Overijssel.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

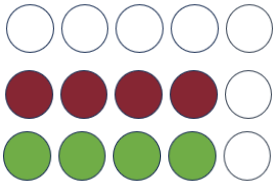

Structureel	**Incidenteel**
- Regionale Energiestrategie (RES)	- Regionale Energiestrategie (RES) - Smart Energy Hubs - Capaciteit voor klimaat- en energiebeleid - Programma Nieuwe Energie Overijssel

Wettelijke taken: De provinciale taken zijn vastgelegd in wet- en regelgeving, het Klimaatakkoord en interbestuurlijke afspraken. Een aantal wettelijke taken is ondergebracht bij andere kerntaken, zoals vergunningverlening en de rol van bevoegd gezag bij energieprojecten. Integraal programmeren van het regionale energiesysteem valt wel onder deze kerntaak. De Energievisie en het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK) zijn de belangrijkste provinciale producten. Daarnaast heeft de provincie een wettelijke taak rondom de deelneming Enexis en andere verbonden partijen.

Naast de wettelijke taken zijn er veel taken die voortvloeien uit het Klimaatakkoord (waarvan de doelen in de Klimaatwet zijn opgenomen) en interbestuurlijke afspraken. Strikt genomen zijn dit geen wettelijke taken, maar moeten ze wel gebeuren om aan de wet te voldoen.

Systeemrol: De provincie vormt een belangrijke schakel tussen rijk en gemeenten en tussen (landelijke en Europese) beleidsdoelstellingen en uitvoering. Wij hebben de regierol op regionale energie-infrastructuur en hebben daarnaast de regie genomen op het thema wind. De provincie zorgt voor bovenlokale afwegingen: als alle gemeenten en bedrijven hun plannen uitvoeren, halen we dan de doelstellingen en wordt er niet meer aanspraak gemaakt op uitvoeringscapaciteit, infrastructuur en bronnen dan beschikbaar is?

Maatschappelijke ontwikkelingen: De doelstellingen voor 2050, de ontwikkeling van het energiesysteem naar een decentraal systeem en de netcongestieproblematiek zorgen ervoor dat blijvende inzet noodzakelijk is. Voor duurzame elektriciteitsopwek zijn afspraken gemaakt tot 2030, maar tot 2050 moet nog veel meer gebeuren. De ontwikkelpaden in de Energievisie laten zien dat ook voor groengas, waterstof en warmte minimaal de komende 20 jaar nog werk te doen is.

Kerntaak 3: Vitaal platteland

Overijssel zet zich in voor het behoud en de versterking van het landelijk gebied. Door klimaatverandering en wettelijke opgaven op het gebied van natuur en water is een gebiedsgerichte aanpak noodzakelijk. Via de 3x3-aanpak werken we aan drie doelen: toekomstbestendige landbouw, sociaaleconomisch perspectief en herstel van natuur, landschap, watersysteem en klimaat. We ondersteunen boeren in hun transitie en versterken de hele agrofoodketen. Tegelijkertijd voeren we samen met partners natuurherstel uit door maatregelen in en rond Natura 2000-gebieden. We bevorderen biodiversiteit, natuurinclusief bouwen en vergroening van de leefomgeving via het programma *Natuur voor Elkaar*. Ook zetten we in op faunabeheer, het voorkomen van schade door dieren en het bestrijden van invasieve exoten. Deze kerntaak draait om samenwerking, innovatie en maatwerk, met als doel een toekomstbestendig en natuurrijk Overijssel.

Binnen de kerntaak Natuur zijn verdeeld over de beleidsdoelen de budgetten zowel structureel als incidenteel via zowel algemene middelen, de reserve Kwaliteit voor Overijssel als SPUKs gedekt. Per beleidsdoel wordt op hoofdlijnen een verdere verdeling van incidentele en structurele budgetten toegelicht.

Structurele middelen, wettelijke taken en systeemrol naar beleidsdoel

3.1 Beschermen: behouden en vergroten van biodiversiteit

Beleidstheorie: Wij ontwikkelen natuur- en landschapsbeleid om te voldoen aan regelgeving en om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen. Wij voeren de wettelijke regels voor natuurbescherming uit door vergunningen te verlenen en te controleren of regels worden nageleefd. Voor onze Natura2000-gebieden stellen we plannen op voor het noodzakelijk beheer. Voor dat noodzakelijk beheer subsidiëren natuurbeheer en agrarisch natuurbeheer. We voeren projecten uit voor bedreigde soorten waarvoor Overijssel een belangrijk leefgebied is. We monitoren hoe de natuur zich ontwikkelt.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

Structureel	Incidenteel
- Beleidsontwikkeling natuur - Actualiseren Beheerplannen N2000 - Vergunningverlening, toezicht, handhaving Natuur - Subsidies Natuur en Landschap (SNL) - Uitvoering soortenbeleid	- Vergunningverlening, toezicht, handhaving Natuur - Beleidscapaciteit Stikstof - Actualiseren Beheerplannen N2000 (additioneel) - Soortenmanagementplannen

Wettelijke taken: We werken aan het versterken van natuur en biodiversiteit via een breed palet aan beleidsmatige en uitvoerende activiteiten. Beleidsontwikkeling en onderzoek richten zich op het bijstellen van beleid op basis van nieuwe wetgeving, jurisprudentie en maatschappelijke opgaven, zoals de Klimaatwet en de Natuurherstelverordening. Vergunningverlening, toezicht en handhaving zijn verankerd in de Omgevingswet en de Natuurschoonwet en omvatten gebieds- en soortenbescherming, faunabeheer en houtopstanden. Voor Natura 2000-gebieden worden elke zes jaar beheerplannen opgesteld, die richting geven aan het noodzakelijke beheer en herstelmaatregelen. Het natuurbeheer en agrarisch natuurbeheer wordt ondersteund via subsidies binnen het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL), gericht op het behoud en herstel van biodiversiteit. Specifieke aandacht gaat uit naar soortenbescherming, waarbij projecten worden gefinancierd die leefgebieden van

bedreigde soorten verbeteren. Monitoring vormt een essentiële schakel om de ontwikkeling van natuur te volgen en het beleid waar nodig bij te sturen.

Systeemrol: Provincies zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het Natuurbeleid (bevoegd gezag) en geven vorm aan de zorgplicht die de overheid heeft voor de Nederlandse natuur. Dat betreft zowel de verantwoordelijkheid voor VTH, als voor het (op termijn) voldoen aan Europese regelgeving zoals de Vogel- en Habitatrichtlijn.

Maatschappelijke ontwikkelingen: We staan voor ingrijpende maatschappelijke ontwikkelingen die het natuurbeleid beïnvloeden. De Europese Natuurherstelverordening verplicht Nederland tot het opstellen van een Nationaal Natuurherstelplan, dat vanaf 2027 wordt uitgevoerd en ook buiten natuurgebieden maatregelen vraagt. Tegelijkertijd groeit het aantal handhavingsverzoeken, wat leidt tot intensiever toezicht, versterkte samenwerking met omgevingsdiensten en meer aandacht voor ondermijning in het buitengebied. Door het uitblijven van duidelijke landelijke keuzes voor het landelijk gebied is niet te voorzien wanneer Nederland van het stikstofslot komt. Dit voedt de polarisatie van natuurbeleid, waardoor de uitvoering van noodzakelijke herstelmaatregelen rond Natura 2000-gebieden meer tijd kost.

3.2 Beleven: een versterkte verbondenheid van mensen met natuur
Beleidstheorie: Wij versterken de relatie tussen mens en natuur door de natuur en landschap beleefbaar en toegankelijk te maken. We ondersteunen initiatieven die zich hierop richten, zoals die voor vrijwillig landschapsbeheer. Maar ook initiatieven die mens en natuur dichter bij elkaar brengen, zoals het vergroenen van schoolpleinen én het benutten van natuur om bij te dragen aan het herstel van mensen met gezondheidsproblemen.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

Structureel	**Incidenteel**
- Vrijwilligers Landschapsbeheer - Natuur voor Elkaar	- Langjarig landschapsbeheer - Natuur voor Elkaar

Wettelijke taken: Er zijn geen wettelijke taken binnen beleidsdoel 3.2.

Systeemrol: Het Overijsselse landschap is van grote betekenis voor natuurbeleving. In het verleden zijn substantiële incidentele middelen beschikbaar gesteld voor langjarig beheer van landschapselementen, onder de noemer “groen-blauwe diensten”. Daarmee is ongeveer 25% van die elementen met langlopende contracten onder beheer gebracht. Het landschapsbeheer steunt daarnaast sterk op de inzet van vrijwilligers. De provincie ondersteunt deze inzet door het faciliteren van materialen, opleidingen en begeleiding, waarmee landschapsbeheer, natuurbeheer en agrarisch natuurbeheer met beperkte financiële middelen mogelijk worden gemaakt.
Met het programma Natuur voor Elkaar brengt de provincie natuur en mensen dichter bij elkaar. Dat doen we door groene schoolpleinen en groenere stedelijke gebieden te stimuleren (ook om klimaateffecten te beperken), biodiversiteit te vergroten en natuur te benutten voor het welzijn van mensen. Het programma Natuur voor Elkaar is een gewaardeerd onderdeel van het provinciaal natuurbeleid. Door met dit programma als provincie actief te zijn op laagdrempelige, toegankelijke natuur (“lichtgroene natuur”)

bevorderen we ook het maatschappelijk draagvlak voor wettelijk verplichte natuurmaatregelen die veelal beperkingen geven.

Maatschappelijke ontwikkelingen: Het natuurbeleid is sterk gejuridificeerd, doordat wettelijke doelen niet gehaald dreigen te worden en de rechter dat heeft bekrachtigd. Daarmee worden veel ontwikkelingen belemmerd: economische ontwikkelingen, o.a. bij agrarische bedrijven, maar ook woningbouw. Dat leidt tot spanning omdat enerzijds bijvoorbeeld het woningtekort onvoldoende snel gelenigd kan worden en anderzijds de natuurdoelen steeds concreter en daarmee dwingender worden. Die spanning geeft ook vertraging in de uitvoering van natuurmaatregelen (zoals door onze Natura2000-gebieden), waardoor natuurherstel vertraagt. Met het vrijwilligersbeleid en het programma Natuur voor Elkaar werken we ook aan het verlichten van die spanning.

3.3 Benutten: een duurzaam samengaan van mensen met natuur

Beleidstheorie: Op verschillende vlakken komen de belangen van natuur en van mensen bij elkaar. Waar ze elkaar versterken, ondersteunen we die relatie, zoals bij de Nationale parken. Waar de belangen uiteenlopen, proberen we de spanning te verminderen. Bijvoorbeeld door te zoeken naar mogelijkheden om de stikstofdepositie op natuurgebieden te verminderen, met zo min mogelijk impact op (economische) activiteiten. Zolang het rijk niet met passende maatregelen komt, doen wij er alles aan om de negatieve effecten te beperken. Ook proberen we schade die in het wild levende dieren kunnen veroorzaken te beperken. Waar dat niet lukt vergoeden we die schade. De natuur kan ook bedreigd worden door "natuur van buiten", planten of dieren die hier niet thuis horen, maar hier wel gedijen en inheemse soorten verdringen. Die "invasieve" soorten bestrijden we.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

Structureel	**Incidenteel**
- Optimaliseren uitvoering stikstof - Faunabeheer - Vergoeding schade via Faunafonds	- Optimaliseren uitvoering stikstof - Nationale Parken - Faunabeheer (aanvullend) - Maatregelen ter voorkoming van wolvenschades - Bestrijding invasieve exoten

Wettelijke taken: Ons stikstofbeleid vindt zijn grond in onze wettelijke verantwoordelijkheid voor natuurbeleid. We proberen dit beleid uit te voeren met zo min mogelijk impact voor andere beleidsterreinen. Ook faunabeheer is een wettelijke taak van de provincie. Daarbij is het steeds weer zoeken naar de juiste balans tussen preventieve maatregelen en het vergoeden van faunaschade. Het bestrijden van invasieve exoten is eveneens een wettelijke taak.

Systeemrol: Behoudens onze bemoeienis met Nationale Parken, vervullen wij onder dit beleidsdoel wettelijke taken. De Nationale Parken verbinden onze natuur met de economie en de recreatie van onze inwoners. We bevorderen de ontwikkeling van de nationale parken, omdat hier de synergie wordt gezocht tussen de (pracht van de) natuur en de behoefte van de mens om te recreëren en een boterham te verdienen. Hier wordt ingezet op de ontwikkeling van duurzame recreatie en toerisme in combinatie met duurzaam ondernemerschap.

Maatschappelijke ontwikkelingen: Op het stikstofbeleid wordt hard gewerkt om tot oplossingen te komen, maar vooralsnog leiden die niet tot een doorbraak. We zijn daarvoor voor een groot deel afhankelijk van maatregelen die het rijk moet nemen, inclusief voldoende financiële middelen. Ondertussen zetten we alles op alles om negatieve effecten voor bedrijven te beperken.
Nieuwe inheemse soorten zoals de wolf, goudjakhals en lynx vestigen zich in Nederland. Dit heeft maatschappelijke impact, waarbij vaker om compenserende maatregelen wordt gevraagd. Globalisering en klimaatverandering zorgen voor een toename van invasieve exoten die schade veroorzaken aan natuur, gezondheid en economie. Daarmee neemt de opgave voor natuurbeheer in Overijssel toe.

3.4 Ontwikkelen: een toekomstbesteding landbouw- en voedselsysteem
Beleidstheorie: Wij zetten in op een toekomstbestendige landbouw. Dat betekent landbouw met voldoende verdienvermogen en in balans met de leefomgeving. Wij willen vakmanschap ondersteunen om hier invulling aan te geven. We zien een gezonde bodem als belangrijk fundament. Wij stimuleren het vakmanschap door kennisontwikkeling en innovatie en we helpen bij erfgerichte maatregelen en met herverkaveling. Zo werken we aan een vitale landbouwsector die bijdraagt aan natuur-, water- en klimaatdoelen.

De overgang naar een toekomstbestendige landbouwsector vraagt om investeringen in kennis en beleidsontwikkeling. Daarnaast ondersteunen we met het Agro & Food programma verduurzaming in de sector door het stimuleren van innovaties en concrete initiatieven gericht op een toekomstbestendige landbouw. Via de door het ministerie van LVVN geaccordeerde (en gefinancierde) maatregelpakketten werken we de komende jaren samen met de agrarische sector aan het concreet toepassen van erfgerichte maatregelen die bijdragen aan het realiseren van natuur-, water- en klimaatdoelen. Door het ondersteunen van herverkavelingsprojecten helpen wij de landbouwsector te optimaliseren en bevorderen we de verwezenlijking van andere opgaven in het landelijk gebied.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

Structureel	**Incidenteel**
- Beleidsontwikkeling Landbouw	- Innovatieprogramma Agro & Food - Beleidsontwikkeling Landbouw (aanvullend) - Kavelruil

Wettelijke taken: De provincie vervult met dit beleidsdoel geen wettelijke taak.

Systeemrol: Landbouw is in Overijssel een belangrijke economische sector en een belangrijke gebruiker en beheerder van de ruimte. Door het ontwikkelen van nieuw beleid, het bevorderen van innovaties, netwerken en kennisontwikkeling dragen we bij aan een toekomstbestendige landbouwsector die in balans is met de omgeving. We ondersteunen herverkaveling waar dit daaraan bijdraagt en dit een bijdrage levert aan andere maatschappelijke opgaven.

Maatschappelijke ontwikkelingen: De landbouwsector zit (net als andere sectoren) op slot door de stikstofcrisis. Dat betekent dat ook innovaties die natuurverbetering dichterbij zouden kunnen brengen – waardoor er weer zicht komt op ontwikkelingsmogelijkheden voor bedrijven – niet mogelijk zijn. Dat geeft veel spanning. In die context zetten wij ons maximaal in om toch vooruit te komen.

3.5: Ontwikkelen: transitie naar een toekomstbestendig landelijk gebied

Beleidstheorie: Wij werken aan natuurherstel door het herstel van onze Natura2000-gebieden en het realiseren van het Natuurnetwerk Nederland. Wij werken aan klimaatdoelen door het tegengaan van bodemdaling in veenweidegebieden en door een provinciale bossenstrategie uit te voeren. We doen er alles aan om te voorkomen dat PAS-melders die buiten hun schuld in de problemen zijn gekomen, daar de dupe van worden. We zetten stappen om de doelen in het landelijk gebied voor natuur, water en klimaat dichterbij te brengen door initiatieven te ondersteunen en gebiedsgerichte samenwerking te bevorderen.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

Structureel	**Incidenteel**
- Administratieve afhandelingen (Groeifondsleningen en Particuliere Natuurrealisatie) - Inrichting Landelijk Gebied	- Ontwikkelopgave Natuurnetwerk Nederland - Veenweidestrategie Noordwest Overijssel - Toekomst voor ons Platteland - PAS melders - Bossenstrategie

Wettelijke taken: De provincie is wettelijk verantwoordelijk voor het natuurbeleid binnen haar grenzen, zoals vastgelegd in de Omgevingswet en de Vogel- en Habitatrichtlijnen. Binnen het programma Ontwikkelopgave Natura 2000 werkt de provincie aan het herstel van biodiversiteit in onze Natura 2000-gebieden. De provinciale bossenstrategie draagt bij aan wettelijke doelen voor CO_2-vastlegging en biodiversiteit, onder andere via boscompensatie en revitalisering van bestaande bossen. Daarnaast zorgt de provincie voor de afhandeling van voormalige subsidieregelingen voor natuurrealisatie.

Systeemrol: De provincie Overijssel vervult een centrale rol in het aanjagen en organiseren van gebiedsgerichte transities. Als partij die wettelijk verantwoordelijk is voor een deel van de maatschappelijke opgaven, en als regisseur van het regionaal samenspel tussen overheden, inwoners en ondernemers, is zij bij uitstek in staat om opgaven voor natuur, water, klimaat en landbouw in samenhang te benaderen. Daarmee is de provincie een drager van het systeem. Met de uitvoering van maatregelpakketten draagt de provincie bij aan het realiseren van concrete projecten en het vormgeven van samenwerking. Ten aanzien van het legaliseren van PAS-melders vervult de provincie de rol van "betrouwbare overheid”.

Maatschappelijke ontwikkelingen: De maatschappelijke druk op natuurherstel en gebiedsgerichte transities neemt toe, vooral wanneer plannen concreet worden en zorgen ontstaan over de impact op bedrijven en leefbaarheid. Gerechtelijke uitspraken maken vergunningverlening voor stikstofuitstotende activiteiten vrijwel onmogelijk zolang er geen geborgde aanpak voor natuurherstel is. Dat vraagt intensieve inzet op legalisatie van PAS-melders om te voorkomen dat handhavingsverzoeken gehonoreerd moeten worden. Onzeker is of en wanneer rijksbeleid verwacht mag worden dat een doorbraak zal betekenen. Ondertussen roert de omgeving rond natuurherstelprojecten zich meer naarmate plannen concreter worden. Er is meer weerstand en dat vraagt om extra inzet om wettelijk verplichte natuurdoelen dichterbij te brengen.

Kerntaak 4: Mobiliteit

Kerntaak 4 – Mobiliteit richt zich op richt zich op het optimaal bereikbaar houden van onze provincie. Overijssel moet goed en veilig bereikbaar zijn voor haar inwoners, ondernemers en bezoekers. Mobiliteit brengt mensen bij elkaar en is nodig voor een sterke economie en een aantrekkelijk leefklimaat. Daarom werken we aan een veilig en toekomstbestendig mobiliteitsnetwerk. We staan voor grote veranderingen. Een slimme inrichting van onze mobiliteit kan deze opgaven ondersteunen en versterken.

Binnen de kerntaak mobiliteit zien we zowel structurele als incidentele budgetten (Algemene Middelen, SPUKS en verschillende reserves).

Structurele middelen, wettelijke taken en systeemrol naar beleidsdoel

4.1 Slimme combinatie van systemen en netwerken

Beleidstheorie: We verbeteren de kwaliteit en benutting van vervoerssystemen door keuzes te maken op basis van de omgevingsvisie en het Regionaal Mobiliteitsprogramma. Samen met partners stimuleren we bewust reisgedrag en een betere aansluiting tussen vervoerswijzen om zo de bereikbaarheid te optimaliseren, onder andere via mobiliteitshubs.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

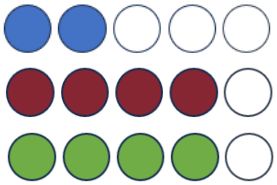

Structureel	Incidenteel
- Mobiliteitsmanagement	- Mobiliteitshubs

Wettelijke taken: Voor het beleidsdoel Slimme combinatie van systemen en netwerken wordt er gehandeld overeenkomstig de Omgevingswet, waarin de Planwet Verkeer en Vervoer is opgegaan. Binnen Overijssel wordt sterk samengewerkt met inliggende gemeenten en de Rijksoverheid. We kunnen dus niet zomaar stoppen met zaken, dit zal ook gevolgen hebben voor de samenwerking met gemeenten en Rijk.

Systeemrol: Binnen dit beleidsdoel zijn en worden tussen alle betrokken (regionaal/provinciaal/landelijk) partijen afspraken gemaakt om beschikbare mobiliteitssystemen (weg/OV/fiets/..) efficiënter en duurzamer te gebruiken. Als verantwoordelijke overheid voor de bovenlokale bereikbaarheidsopgaven hebben wij de regie en organiseren wij de samenwerking in het netwerk van 4 O's. Landelijk worden er met het Rijk afspraken gemaakt om in ons netwerk acties uit te voeren en zij stelt hier al geruime tijd incidentele middelen voor beschikbaar. In komende BO MIRT worden afspraken gemaakt over de financiering van toekomstige projecten.

Maatschappelijke ontwikkelingen: In de post-coronaperiode zien we de mobiliteit jaar op jaar toenemen. Ook de extra woningbouwopgave zal de komende jaren tot een verdere groei van de mobiliteitsvraag. Aan de andere kant zien we dat de mogelijkheden voor de verdere uitbouw van het mobiliteitsnetwerk meer en meer uitgeput raken, vanwege ruimtelijke, ecologische, maatschappelijke maar vooral ook financiële consequenties. Een efficiëntere en duurzamere gebruik van het huidige mobiliteitsnetwerk is dan ook noodzakelijk om de mobiliteitsgroei op te vangen.

4.2 Toekomstbestendig en duurzaam openbaar vervoer

Beleidstheorie: We verbeteren het regionale openbaar vervoer door concessies te verlenen, het aanbod af te stemmen op de vraag en te investeren in duurzame en toekomstbestendige mobiliteit. Daarbij zorgen we voor veilige, toegankelijke en sociaal

verantwoorde vervoersdiensten, in samenwerking met partners en binnen landelijke programma's zoals het Toekomstbeeld OV 2040.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

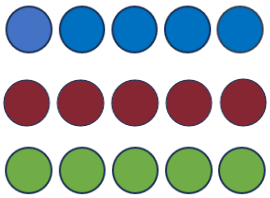

Structureel	**Incidenteel**
- Concessies openbaar vervoer	- Verbetering infra

Wettelijke taken: In het totale mobiliteitsaanbod is de primaire wettelijke verantwoordelijkheid van de provincie het reguleren van het collectief regionaal openbaar vervoer. Wij geven de concessies (vergunningen) uit voor het OV voor de regionale treinen en bussen. Dit gebeurt op grond van de Wet personenvervoer 2000 (Wp 2000). Wij zijn dus de opdrachtgever de vervoerders, stellen geld beschikbaar voor de exploitatie en stellen de jaarlijkse tarieven- en vervoerplannen vast.

Systeemrol: Het collectief openbaar vervoer is een deel van het mobiliteitsaanbod voor inwoners en bezoekers van de provincie. Dit mobiliteitsaanbod kent vele opdrachtgevers en aanbieders. In de afgelopen jaren is het aanbod aan mobiliteitsvormen in Nederland fors uitgebreid. Zo hebben deelfietsen, deelauto's, meerijplatformen en elektrische fietsen het landschap aan mobiliteitsoplossingen veranderd.

Maatschappelijke ontwikkelingen: Openbaar vervoer vervult een cruciale rol in maatschappelijke ontwikkelingen: het draagt bij aan duurzaamheid en het behalen van klimaatdoelen met treinen op groene stroom en emissievrije bussen, ondersteunt verstedelijking en ruimtelijke ordening doordat OV-knooppunten de ruggengraat vormen van nieuwe woon- en werkgebieden, vergroot sociale inclusie en brede welvaart door toegang te bieden tot werk, onderwijs, zorg en sociale contacten, en wordt toekomstbestendig gemaakt door innovaties zoals Mobility as a Service en slimme systemen; als basisvoorziening en drager van maatschappelijke transities vraagt het om blijvende investeringen van de overheid in uitbreiding, verduurzaming en betere aansluiting met andere vervoersvormen.

4.3 Vaker op de fiets

Beleidstheorie: We bevorderen actieve mobiliteit zoals lopen en fietsen, met nadruk op het gebruik van de (elektrische) fiets voor afstanden tot vijftien kilometer en als schakel tussen vervoersknooppunten. Dit draagt bij aan maatschappelijke doelen zoals leefbaarheid, gezondheid en duurzaamheid, ondersteund door investeringen in veilige fietsinfrastructuur en gerichte gedragsinterventies.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

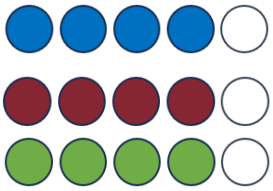

Structureel	**Incidenteel**
- Stimulering fietsgebruik	- Stimulering fietsgebruik

Wettelijke taken: Ook de activiteiten voor het stimuleren van fietsgebruik vinden hun basis in de Omgevingswet en onze Omgevingsvisie. Het thema fiets en stimulering van

het fietsgebruik maakt onderdeel uit van de Planwet Verkeer en Vervoer die is opgegaan in de Omgevingswet. Op basis van de Planwet moeten provincies hun aandeel in de landelijk geformuleerde en vastgestelde doelstellingen realiseren en dus bijdragen aan het vergroten van het fietsgebruik.

Systeemrol: Provincies hebben zich gecommitteerd aan de landelijke doelstellingen en ambities voor het Nationaal Toekomstbeeld Fiets (NTF). Ook wij hebben ons gewenste fietsnetwerk naar de belangrijkste economische en recreatieve locaties in kaart gebracht en aangeleverd als onze ambitie voor het NTF netwerk. Vanuit onze wettelijke regierol bepalen wij samen met gemeenten het verbindende hoogwaardig fietsnetwerk Overijssel en stemmen de uitvoering hiervan in tijd en kwaliteit af.

Maatschappelijke ontwikkelingen: De maatschappelijke ontwikkelingen rondom fietsbeleid in Nederland laten zien dat de fiets steeds centraler komt te staan in het mobiliteitsbeleid, met nadruk op duurzaamheid, gezondheid, bereikbaarheid en leefbaarheid; het nationaal toekomstbeeld fiets onderstreept dat goed beleid bijdraagt aan bereikbare en aantrekkelijke steden, een toegankelijk landelijk gebied, versnelling van woningbouw, een gezonde en gelukkige samenleving, beperking van klimaatverandering, een stikstofarme omgeving en inclusiviteit. Om dit te realiseren richt het beleid zich op drie pijlers: het versterken van fietsnetwerken, het verbeteren van stallingsmogelijkheden en het stimuleren van fietsgebruik, waarbij deze drie-eenheid de basis vormt voor succes. Provincies vervullen daarbij een bredere rol, niet alleen als wegbeheerder maar ook als regisseur en aanjager van fietsbeleid.

4.4 Robuuste, slimme en duurzame logistiek

Beleidstheorie: We versterken de logistieke sector door strategisch gelegen werklocaties optimaal te benutten en samen te werken aan een duurzame en efficiënte transitie van het goederenvervoer. Dit draagt bij aan betere bereikbaarheid, meer werkgelegenheid en een hogere economische waarde van de sector.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

Structureel	**Incidenteel**
- Goederenvervoer	- Logistiek

Wettelijke taken: Robuuste, slimme en duurzame logistiek betreft een wettelijke taak, onder andere genoemd in het Klimaatakkoord, (Rijks)mobiliteitsbeleid en de Omgevingswet waarin de Planwet verkeer en vervoer is opgegaan. Provincies zorgen voor een zo goed mogelijk bovenlokale (regionale en nationale) bereikbaarheid voor goederentransport in afstemming met onze gemeenten en vertegenwoordigers vanuit het bedrijfsleven en onderwijs. Samen werken we aan het stimuleren en regisseren van de verduurzaming van de logistieke sector. De Planwet VenV bepaalt dat provincies en regio’s binnen 1,5 jaar landelijk beleid moeten vertalen naar provinciaal beleid.

Systeemrol: Met het integrale programma Logistics Overijssel hebben wij de afgelopen jaren een breed programma gestart en geregisseerd om de sector logistiek in Overijssel te stimuleren en te faciliteren. Dit programma voeren we uit samen met eenheid EC waarbij 1 van de 4 hoofdthema's de bereikbaarheid voor goederenvervoer betreft. Dit deel is feitelijk de wettelijke taak en de andere delen zijn ontstaan vanuit de systeemrol.

Maatschappelijke ontwikkelingen: Het beleid rondom goederenvervoer wordt steeds meer bepaald door de maatschappelijke wens om te verduurzamen (terugdringen

uitstoot), te digitaliseren (efficiënter maken van logistieke processen) en de leefbaarheid te verbeteren (geluid, trillingen). Tegelijkertijd zijn er grote uitdagingen op het gebied van arbeidsmarkt, betaalbaarheid van innovatie, en het vinden van een goede balans tussen economische groei en maatschappelijke belangen.

4.5 Iedereen elke dag veilig thuis

Beleidstheorie: We verbeteren de verkeersveiligheid in Overijssel door het wegennet veiliger te maken en verkeersgedrag positief te beïnvloeden. Daarmee dragen we bij aan het landelijke doel om het aantal verkeersslachtoffers te verminderen en de leefbaarheid te vergroten.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

Structureel	**Incidenteel**
- Educatie en voorlichting verkeersveiligheid	- Maatregelen verkeersveiligheid

Wettelijke taken: Hier geldt wederom dat dit een taak is die voortkomt uit de Planwet verkeer en vervoer die is opgegaan in de Omgevingswet. De landelijke beleidsdoelstellingen worden bepaald op basis waarvan provincies hun aandeel in deze landelijke doelstellingen moeten bepalen om deze te gaan realiseren. Als provincie zetten wij ons in om met onze gemeenten en andere partners te werken aan vergroting van de verkeersveiligheid. Hierbij zetten wij in op gedrag (mens), veiligheid van voertuig en infrastructuur en inzet van handhaving om het wettelijke gedrag af te dwingen.

Systeemrol: Provincies hebben zich gecommitteerd aan de landelijke doelstellingen vastgelegd in het strategisch plan verkeersveiligheid 2030 Veilig van deur tot deur (SPV). Hiermee hebben wij ons gecommitteerd aan het behalen van nul verkeersslachtoffers in 2050.

Maatschappelijke ontwikkelingen: Op het gebied van verkeersveiligheid is landelijk afgesproken te streven naar nul slachtoffers. Dat betekent dat veel aandacht gegeven moet worden aan de verkeersveiligheid binnen de mobiliteitstransitie naar betere bereikbaarheid en duurzaamheid.

Het is een bestuurlijke afweging om keuzes te maken over de balans tussen bereikbaarheid, duurzaamheid en verkeersveiligheid. Hierbij is ons uitgangspunt dat de aanpassing moet bijdragen aan het verlagen van risicofactoren op het gebied van verkeersveiligheid (Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030).

4.6 Goede bereikbaarheid voor wegverkeer

Beleidstheorie: We zorgen voor een goed en veilig wegennet dat woningen, werklocaties en voorzieningen bereikbaar houdt en aansluit op (inter)nationale verbindingen. Nieuwe investeringen worden integraal afgewogen op basis van woningbouw, duurzame mobiliteit en ruimtelijke keuzes, uitgewerkt in het Meerjarenprogramma Wegen.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

Structureel	Incidenteel
- Kapitaallasten wegen	- Incidentele bijdragen wegen & projecten

Wettelijke taken: Onder 4.6 komen hoofdzakelijk de afschrijvingslasten van reeds aangelegde infrastructuur tot uitdrukking (€ 9,9 mln). Dit is een voldongen feit. Invloed op de hoogte van deze kosten is beperkt tot de beslismomenten van vervangings- en uitbreidingsinvesteringen. Een besluit om infrastructuur op einde levensduur niet te vervangen, leidt direct tot een verlaging van de structurele afschrijvingskosten. Die zijn er dan niet meer. Anderzijds zal de druk op de overige infrastructuur toenemen, waardoor de kosten daarvan kunnen toenemen (meer slijtage).

Systeemrol: De systeemrol vloeit voort uit de wettelijke taak om de bovenlokale bereikbaarheid te organiseren en met financiële bijdragen te stimuleren. Vanuit deze prestatie ontwikkelen we het beleid en de afstemming met en tussen alle wegbeheerders (Rijk en gemeenten naast ons als provincie (zie 4.7)). Vanuit deze prestatie bepalen wij als provincie de bereikbaarheidskwaliteit van ons wegennetwerk en of er eventueel schakels moeten worden toegevoegd maar voeren we ook regie op de afstemming van onder andere wegwerkzaamheden en het integraal verkeersmanagement. Deze rol ligt bij de provincie als regisseur.

Maatschappelijke ontwikkelingen: Er wordt eerder een toename van het beheer en onderhoud (c.q. vervagingsopgave) verwacht, onder andere door de toename van het wegverkeer en de aslasten (meer en zwaarder vrachtverkeer, elektrische voortuigen). Ook de kunstwerken die kort na de oorlog massaal zijn aangelegd, bereiken hun levensduur. Aan groen, ook onderdeel van het BIK, wordt momenteel relatief weinig aandacht besteed. Er wordt beheerd (gesnoeid) maar niet vervangen. Ook veranderende maatschappelijke opvattingen kunnen impact hebben op de onderhoudskosten. De sanering van staalslakken in de fundering van wegen of de toplaag zal vermoedelijk de kosten doen stijgen. Vooral wanneer sanering - onder politieke druk - vooruitloopt op het logische vervangingsmoment. Ook de beperkte markcapaciteit (piek in onderhoud / vervanging) zal de prijzen opdrijven. Tot slot leidt de wens om meer circulair en emissieloos op dit moment nog tot hogere kosten

4.7 Goed functionerende provinciale infrastructuur

Beleidstheorie: Wij werken aan de instandhouding van onze provinciale infrastructuur. Wij houden daarbij rekening met verkeersveiligheid, doorstroming, leefbaarheid en het milieu. Daarnaast voeren wij de Schaderegeling Kanaal Almelo de Haandrik uit.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

Structureel	Incidenteel
- Beheer provinciale infrastructuur - Groot onderhoud provinciale infrastructuur - Vervanging provinciale infrastructuur	- Aanpak schades Kanaal Almelo de Haandrik

Wettelijke taken: De wettelijke taak is gericht op instandhouding van bestaande infrastructuur. Mogelijk maken dat je op een veilige wijze van A naar B kunt komen. De mate van onderhoud is hierin genormeerd op CROW–basisniveau.

Systeemrol: De systeemrol vloeit voor uit de wettelijke taken welke we hebben. Daarnaast spelen we een systeemrol bij het aanpakken van de schades langs Kanaal Almelo de Haandrik.

Maatschappelijke ontwikkelingen: Een toename van beheer en onderhoud wordt verwacht door intensiever en zwaarder verkeer, verouderde kunstwerken en beperkte aandacht voor groen, terwijl veranderende opvattingen over duurzaamheid en sanering, samen met beperkte marktcapaciteit en de wens om circulair en emissieloos te werken, leiden tot stijgende kosten en grotere druk op de uitvoering.

Kerntaak 5: Regionale Economie

Provincies zijn verantwoordelijk voor het faciliteren van de regionale kennisdriehoek, bedrijventerreinenbeleid, regionaal vestigingsklimaat en ruimtelijke inpassing van bedrijvigheid en kennisinstellingen. Het bestuurlijke profiel van de provincie draait om ruimte, economie en de wisselwerking tussen beide. De provincie heeft een sterke positie op het domein van de ruimtelijke ontwikkeling en de fysieke omgeving ('omgevingsbeleid'). Dit zijn de letterlijke formuleringen in het bestuursakkoord van 2011-2015 waarbij het Rijk zich terugtrok uit het regionaal-economische domein zonder overdracht van bijbehorende financiële middelen. Dit bestuursakkoord legt de politiek-bestuurlijke basis onder de invulling van kerntaak 5, tezamen met een grondwettelijke zorgplicht aangevuld met enkele wettelijke verplichtingen rondom ruimtelijke ordening.

Kerntaak 5 kenmerkt zich door een relatief grote mate van beleidsvrijheid. Dit betekent dat de netto lastenniveaus van de provincie in sterke mate worden bepaald door eigen keuzes. Zo kent de provincie op gebied van regionaal economisch beleid een aanzienlijke taakvrijheid. Er zijn enkele verplichtingen die samenhangen met de ruimtelijke taken van de provincie en de omgevingswet. Binnen de kerntaak zien we zowel structurele als incidentele (algemene middelen, uKVO, SPUKS) dekking.

Structurele middelen, wettelijke taken en systeemrol naar beleidsdoel

5.1 Krachtige economie

Beleidstheorie: Onze beleidstheorie berust op het idee van economische structuurversterking. Economische structuurversterking heeft als doel het verdienvermogen van onze ondernemers te versterken en de regionale economie toekomstbestendig te maken. Dat doen wij door het verbeteren van de beschikbaarheid, kwaliteit, ruimtelijke spreiding en samenhang van economische productiefactoren zoals infrastructuur, menselijk kapitaal, kennis, ondernemerschap en vestigingsklimaat. Investeringen in deze factoren leidt tot economische ontwikkeling.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

Structureel	Incidenteel
- Ruimte voor ondernemen - Ondernemersdienstverlening: OostNL, Novel-T, Kennispoort, Ondernemershuis Stedendriehoek - Agro & Food	- Concurrentiekracht & verdienvermogen - Vestigingsklimaat - Toekomstgerichte Economie - Retail - Nationale veiligheid en defensie - Provinciale fondsen

Wettelijke taken: De wettelijke verplichtingen rondom economie zijn beperkt. Wel kennen Provincies een grondwettelijke zorgplicht wanneer het gaat om economie. De grondwet specificeert dit in artikel 19. "Bevordering van voldoende werkgelegenheid is voorwerp van zorg der overheid." Daarnaast hebben provincies kaderstellende taken voor wat betreft bedrijventerreinen zoals vastgelegd in de Omgevingswet.

Systeemrol: De provincie vervult binnen het beleid van economische structuurversterking een systeemrol die zich kenmerkt door regie, verbinding, investeringskracht en strategische positionering. Deze rol is niet beperkt tot facilitator van bijvoorbeeld platforms of samenwerkingsomgevingen, maar omvat ook het functioneren als systeemactor binnen een complex netwerk van publieke en private

partijen. De systeemrol is bijvoorbeeld bij de productiefactor ondernemerschap zichtbaar in hoe wij ondernemersdienstverlening organiseren en invulling geven via OostNL, Novel-T, Kennispoort en Ondernemershuis Stedendriehoek. Voor de productiefactor vestigingsklimaat zit deze bijvoorbeeld in onze rol bij het maken van afspraken over kwantiteit en kwaliteit van bedrijventerreinen. Bij het wegvallen van onze faciliterende rol in specifieke samenwerkingsomgevingen of onze inzet in netwerken van publieke en private partijen, vallen gaten in onze beleidstheorie. En daarmee vermindert onze beoogde impact, namelijk het versterken van de Overijsselse economie overeenkomstig onze wettelijke zorgplicht.

De systeemrol kan niet los gezien worden van de stimulerende rol, welke ook logischerwijs voortvloeit uit onze beleidstheorie: wij versterken onze regionale economie door het verbeteren, stimuleren van productiefactoren zoals ondernemerschap etc. Deze stimulerende rol (veelal met incidentele middelen) is altijd nodig om invulling te geven aan ons beleid. De systeemrol is veelal de basis van waaruit we werken en uitvoering geven aan het provinciale beleid. Voorbeelden zijn investeringen om werklocaties toekomstbestendig te maken.
Overigens is niet in alle situaties sprake van een systeemrol die gekoppeld is aan een stimulerende rol. Bij retail beleid hebben we een stimulerende rol via incidentele investeringsmiddelen, maar is geen sprake van een systeemrol omdat deze voor dit dossier meer bij de gemeentes ligt dan bij de provincie.

Maatschappelijke ontwikkelingen: De veranderende geopolitieke situatie legt druk op publieke middelen en vraagt om keuzes: de nationale veiligheid, weerbaarheid en defensie worden versterkt, terwijl innovatie en ondernemerschap door beperkte uitbreidingsmogelijkheden, stikstofgrenzen en energiebeperkingen al fors onder druk staan. Tegelijk groeit het besef van het belang van een sterke nationale en Europese economie, met focus op strategische autonomie, veiligheid, vergroening en het verkleinen van afhankelijkheden. Europa steekt met het programma Readiness 2030 en een Defence Readiness Omnibus in op het stimuleren van de defensie-industrie en het opschalen van de defensieproductie. Belemmeringen worden weggenomen en het vormen van pan-Europese consortia sterk gestimuleerd. Dit biedt mogelijkheden voor enkele sectoren waar Overijssel sterk in is en nog sterker kan worden (cyber, laser, fotonica, drones, radar). Ook logistiek & mobiliteit en medtech krijgen extra aandacht. Nationaal beleid zet in op investeringen in onderzoek, sleuteltechnologieën, productiviteit en industriebeleid. Regionaal beleid moet hierop aansluiten, met ruimte voor specialisatie. Voor Overijssel is het cruciaal om als provincie actief mee te kunnen doen en zo het vestigingsklimaat en verdienvermogen te versterken.

5.2 Vrijetijdseconomie
Beleidstheorie: Ons beleid 'Overijssel, een gastvrije en aantrekkelijke bestemming voor bezoekers, bedrijven én bewoners' zet in op het bevorderen van de balans tussen lusten en lasten van recreatie en vrijetijdsbesteding. We bevorderen het toekomstig verdienvermogen van de toeristische sector en versterken daarmee onze regionale economie. Nieuwe vrijetijdslandschappen bevorderen de spreiding van gasten en bewoners in ruimte en tijd. Het kenniscentrum Gastvrij Overijssel ondersteunt bedrijven, bezoekers en bewoners hierbij.
Evenementen (sport en cultuur) zijn van grote meerwaarde voor de regionale economie, levendigheid en sociale cohesie van en in Overijssel.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

Structureel	Incidenteel
- Marketing Oost	- Investeringsimpuls Recreatie en Vrije Tijd 2024-2027 - Beeldbepalende evenementen - Incidentele evenementen - Kennisplatform Evenementen Overijssel - Sponsoring

Wettelijke taken: Er zijn geen wettelijke taken rondom vrijetijdseconomie en evenementen.

Systeemrol: De provincie levert een (financiële) bijdrage aan de versterking van het ondernemerschap en het bedrijf in deze sector, een facilitair kenniscentrum bij MarketingOost en het spreiden van de recreatie en vrije tijdsbesteding (bestemmingsmanagement) in ruimtelijke zin. Samen met partijen als Gastvrij Overijssel, MarketingOost, het Nationaal Bureau voor Toerisme en Congressen (NBTC), De Landelijke Data Alliantie (LDA) en de routeorganisaties (landelijk en regionaal) verbinden we partijen, faciliteren we kennisdeling en stimuleren we gezamenlijke agendavorming. Als de provinciale bijdrage wegvalt dan zal de netwerksamenwerking (Gastvrij Overijssel) vermoedelijk uiteenvallen. Dit heeft dan een effect op het kunnen realiseren van een volwaardig bestemmingsmanagement (er is namelijk sprake van een zeer gefragmenteerde sector).

De provincie treedt voor festivals en evenementen in Overijssel op als (mede)financier. Dit doen we op meerjarige- en jaarlijkse- en incidentele-subsidiebasis. Daarbij heeft de provincie een rol in het verbinden van partijen en het faciliteren van kennisdeling op provinciaal niveau via het Kennisplatform Evenementen Overijssel. Daarmee maken we evenementen (mede)mogelijk en zorgen we voor een weerbaardere sector.

Maatschappelijke ontwikkelingen: Als de huidige trend zich doorzet, vinden er in 2025 ruim negen miljoen overnachtingen plaats in Overijssel, met een verwachte groei naar tien miljoen. Deze groei verloopt sneller dan gedacht. Overijssel doet het beter dan andere provincies. De bezettingsgraad neemt toe, ook door de upgrade in faciliteiten en voorzieningen. Zo kan jaarrond worden genoten van alle facetten van onze provincie. Dit vergroot en versterkt de werkgelegenheid en de sector, maar veroorzaakt soms ook drukte en zelfs overlast. Daarom verschuift onze aandacht in beleid van het stimuleren van groei naar bestemmingsmanagement, met aandacht voor spreiding van gasten, nieuwe routes en producten, en een goed toegerust kenniscentrum Gastvrij Overijssel. Het ministerie van Economische Zaken en landelijke partners zoals NBTC zijn hier op nationaal niveau ook bij betrokken. Enkele provincies hebben inmiddels volledig gekozen voor een focus op eigen inwoners (recreatie) en niet meer op de groei in toeristen.

Bij evenementen stijgen de kosten sneller dan subsidies, waardoor begrotingen onder druk staan. Ook strengere stikstofregels kunnen impact hebben. De provincie ondersteunt organisatoren via het Kennisplatform Evenementen Overijssel om kennis te delen en oplossingen te ontwikkelen.

5.3 Betrekken andere financiers bij onze opgaven

Beleidstheorie: Wij werken met het Rijk en regio's via Regiodeals, het Nationaal Groeifonds en Europese programma's aan het versterken van brede welvaart en economische ontwikkeling. Wij benutten Europese fondsen en leveren cofinanciering om maatschappelijke opgaven en regionale concurrentiekracht aan te pakken.

Structurele middelen ●●○○○

Wettelijke taken ○○○○○

Systeemrol ●●●●○

Structureel	Incidenteel
- Europese Programma's	- Regiodeals - Nationaal Groeifonds - Europese Programma's

Wettelijke taken: Er zijn geen strikt wettelijke taken binnen beleidsdoel 5.3.

Systeemrol: Hoewel formeel geen wettelijke taak is het bij EU-programma's echter zo dat, als de provincie geen cofinanciering beschikbaar stelt, zij de regionale EU-programma's niet vanuit mederegie in haar provincie kan inzetten voor de realisatie van de gestelde doelen/prestatie. Europese verordeningen schrijven voor dat de subsidie aan deze projecten naast Europese middelen bestaat uit rijks- en/of provinciale cofinanciering, waardoor de rol van de provincie cruciaal is hierin. De investering van Overijssel in Europese programma's en projecten leveren een veelvoud van deze investering op voor de regio (multiplier van gemiddeld 10).

Naast het financieren van de uitvoering en regionale programma's wordt ingezet op het adviseren, faciliteren en medefinancieren van de provinciale organisatie bij de inzet op Europa (benutting van fondsen/programma's, Europese netwerken en beleidsbeïnvloeding/lobby, in samenwerking met Public affairs (7.3.1)). Ook richting medeoverheden en kennisinstellingen dragen we bij aan Europa bewustzijn en kennis over het Europese speelveld. Via OostNL doen we dit ook voor bedrijven. Profilering doen we op Oost Nederlandse schaal met o.a. innovatieprofiel Think East Netherlands). Dit wordt gecoördineerd vanuit het Expertisecentrum Europa.

Maatschappelijke ontwikkelingen: Europa werkt met programmaperiodes van 7 jaren. De ontwikkeling van de programma's start ver voor de start van een Europese periode. De conceptverordeningen voor de periode 2028 en verder zijn deze zomer gepubliceerd door de Europese Commissie. In de komende twee jaren zal er in Brussel worden onderhandelend over de nieuwe periode. Het is duidelijk dat er veel gaat veranderen. Zoals nu wordt voorgesteld komt er een grote wijziging in de structuur van de programma's en de rol die nationale, regionale en lokale overheden hierin kunnen spelen. Wat dit voor de rol van de provincies gaat is nog onduidelijk, we zetten volop in op regionale verankering van het voorgestelde NRPP (National Regional Partnership Plan) en voorbereiding op de benutting van andere fondsen (o.a. Competitiveness Fund ECF).

Kerntaak 6: Cultuur en sociale kwaliteit

Cultuur en sociale kwaliteit is een kerntaak van provincies waar dit de lokale belangen overstijgt. Provincies zijn verantwoordelijk voor bovengemeentelijke coördinatie op regionaal niveau. In die zin heeft de provincie op zowel het gebied van cultuur als erfgoed een stelselverantwoordelijkheid. Specifiek op grond van artikel 22, lid 3 van de Grondwet schept de overheid voorwaarden voor maatschappelijke ontplooiing en voor vrijetijdsbesteding. We zetten ons in voor een levendige provincie, die bol staat van initiatieven. Onze culturele basisinfrastructuur, cultuureducatie- en participatie, cultureel erfgoed en talentontwikkeling zijn belangrijke pijlers voor ons cultuurbeleid. We hebben oog voor de behoeften per regio en willen dat iedereen kan genieten van cultuur, ongeacht leeftijd, achtergrond, inkomen of woonplaats. Sociale Kwaliteit en Leefbaar Platteland (beleidsdoelen 6.5 t/m 6.7) kenmerkt zich door haar verwevenheid met andere sectoren en het in nauwe samenwerking met de samenleving werken aan (samen) leven in de stad en op het platteland.

De kerntaak Cultuur en Sociale Kwaliteit kenmerkt zich door een relatief grote mate van beleidsvrijheid. Dit betekent dat de netto lastenniveaus van de provincie in sterke mate worden bepaald door eigen keuzes. Er zijn enkele (wettelijke) verplichtingen, en vanuit de provinciale stelselverantwoordelijkheid speelt de provincie Overijssel als midden-bestuur een fundamentele systeemrol in zowel de erfgoed als cultuurstelsel. Activiteiten worden gedekt door zowel structurele als incidentele middelen (algemene middelen, Reserve Kwaliteit voor Overijssel).

Structurele middelen, wettelijke taken en systeemrol naar beleidsdoel

6.1 Cultureel Erfgoed met waarde voor de toekomst

Beleidstheorie: Onze taak en ambitie is het toekomstbestendig behoud en ontwikkeling van materieel en immaterieel erfgoed. In samenwerking met het Rijk en gemeenten, elk vanuit een eigen taak en ambitie. Onze overtuiging is dat verhalen en tradities, maar ook de Nedersaksische taal en cultuur, context aan plekken, gebouwen en mensen geven. Materieel en immaterieel erfgoed versterken elkaar. Het verleden en heden zijn inspiratie voor nu en de (nabije) toekomst. Hiervoor is een bestendig systeem rondom behoud, ontwikkeling en het doorgeven van erfgoed in Overijssel nodig.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

Structureel	Incidenteel
- Kaderregeling Cultuur en Erfgoed (Regionale steunfunctie monumentenzorg, Monumentenwacht, RIBO, Overijsselacademie) - Archeologisch depot - Restauratierijksmonumenten (incl. advisering) - Verhaal van Overijssel	- Programma erfgoed in transitie - Extra impuls erfgoedplatform - Restauratie Rijksmonumenten - Verhaal van Overijssel

Wettelijke taken: Provincies zijn op basis van de Erfgoedwet verplicht een archeologisch depot in stand te houden. Op basis van de Wet Revitalisering Generiek Toezicht heeft de provincie een toezichthoudende rol op de zorg voor archeologie en monumenten door gemeenten.

Systeemrol: Op het thema erfgoed is de provincie beleidsmaker en financier. De provincie is verantwoordelijk voor het ondersteunen van gemeenten bij hun

erfgoedzorgtaken via een Steunpunt Cultureel Erfgoed. De provincies maken afspraken met partijen over restauraties, prioriteren die restauraties en stellen de hoogte van subsidie vast op basis van bestuurlijke afspraken met het Rijk. De provincie heeft de bevoegdheid om een verordening vast te stellen voor het beschermen van cultureel erfgoed op basis van de omgevingswet. De provincie wil inwoners en gemeenschappen ondersteunen bij behoud, participatie aan en ruimtelijke inpassing van erfgoed, o.a. met de subsidieregeling Verhaal van Overijssel, meerjarenafspraken met een aantal erfgoedorganisaties en een programma 'Erfgoed in transitie'.

Maatschappelijke ontwikkelingen: Grote ruimtelijke transities zoals woningbouw, energietransitie en klimaatadaptatie zetten druk op erfgoed, terwijl erfgoed juist kansen biedt voor duurzame ontwikkeling en ruimtelijke inpassing. Tegelijkertijd verschuift de regie in het ruimtelijk domein naar hogere overheden, mede door de invoering van de Omgevingswet. Sinds 2012 zijn erfgoedtaken gedecentraliseerd, maar er is nu een tegenbeweging zichtbaar waarin overheden weer meer verantwoordelijkheid nemen. De maatschappelijke betekenis van erfgoed verandert: het draait steeds meer om sociale cohesie, duurzaamheid en identiteit, in lijn met het Verdrag van Faro (gemeenschap centraal). Binnen de sector spelen daarnaast thema's als verduurzaming, digitalisering, herbestemming en aandacht voor jonger erfgoed.

6.2 Breed en professioneel cultureel aanbod en talentontwikkeling

Beleidstheorie: Onze ambitie is dat iedere inwoner van Overijssel moet kunnen genieten van en deelnemen aan cultuur. Overijssel kent een levendig en gevarieerd cultureel aanbod. Hiervoor is een sterke culturele piramide, van brede basis (cultuur voor iedereen) tot top (Breed en professioneel cultureel aanbod en talentontwikkeling).

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

Structureel	**Incidenteel**
- Vernieuwend aanbod / initiatieven / instellingen nog niet in basis - Versterking cultureel ondernemerschap - Vernieuwing collectie Overijssel (Museum de Fundatie)	- Kaderregeling Cultuur en Erfgoed (cofinanciering Bis-/Fondsinstellingen) - Productieregeling - Cultuurcongres - Communicatie en lobby rondom basis

Wettelijke taken: Er zijn geen wettelijke taken verbonden aan deze prestatie; provinciale inzet is beleidsvrij.

Systeemrol: Provincies zetten zich in voor diversiteit en spreiding van culturele voorzieningen in de regio en zijn verantwoordelijk voor de financiering van provinciale collecties. De provincie Overijssel pakt hier een aantal (aanvullende) rollen in; delen van kennis, hoeder van roerende cultuurgoederen, (co)financier van cultureel aanbod, financier van ondersteunende voorzieningen (netwerken), aanjager en financier van innovatie en talentontwikkeling. Dit gebeurt op basis van vastgesteld provinciaal beleid, wettelijke verplichtingen en bestuurlijke afspraken en –convenanten waar we uitvoering aan geven.

Maatschappelijk ontwikkelingen: Het Rijk is bezig met herziening van het cultuurstelsel, op dit moment is er sprake van een ongelijke verdeling van rijksmiddelen over het land waardoor toegang tot cultuur onder druk staat, dit wordt o.a.

geconstateerd in het advies "toegang tot cultuur" van de Raad voor Cultuur. Via het IPO loopt er een traject voor het herpositionering van de rol van provincies in dit bestel. De huidige taak/rol is nauw beschreven, deze is toe aan herziening omdat provincies al een bredere rol spelen in het stelsel (zie niet wettelijke taken). Daarnaast onderschrijven wij als provincie de 3 culturele codes waaronder de *fair practice code* waar [1]*pay* een onderdeel van is en wij als provincie een verantwoordelijkheid richting de sector.

6.3 Cultuur voor iedereen

Beleidstheorie: Wij vinden het belangrijk dat iedereen in Overijssel kan meedoen aan cultuur (brede basis culturele piramide).

Structurele middelen ○○○○○

Wettelijke taken ○○○○○

Systeemrol ●●●●○

Structureel	Incidenteel
	- Rijnbrink – Cultuureducatie met Kwaliteit - Cultuureducatie gemeenten, Cultuurparticipatie, Cultuurmakelaars, Overijssel toont talent

Wettelijke taken: Er zijn geen wettelijke taken verbonden aan deze prestatie; provinciale inzet is beleidsvrij.

Systeemrol: Provincies hebben (samen met gemeenten en de Rijksoverheid) een taak in de ondersteuning van Cultuureducatie en cultuurparticipatie, het bevorderen van de kwaliteit van cultuuronderwijs en in de regionale spreiding en de toegankelijkheid van cultuur waarbij de lokale belangen worden overstegen. Als Co-financier van het OCW programma Cultuureducatie met Kwaliteit, financier van participatieprojecten die cultuur breed bereikbaar maken, en het financieren van lokale inzet op cultuur en verbinding van cultuur met o.a. sociaal domein en de lokale samenleving (via cultuurmakelaars). Het verbinden van partijen en het faciliteren van kennisdeling op provinciaal niveau. Dit gebeurt op basis van de bestuurlijke afspraken Cultuurbeoefening 2025-2028 (OCW, IPO en VNG), vastgesteld provinciaal beleid en convenanten waar we uitvoering aan geven.

Maatschappelijk ontwikkelingen: In het najaar van 2025 wordt wettelijk het nieuwe curriculum vastgesteld voor het primair onderwijs (en daarmee ook de kerndoelen voor cultuur). Daarnaast loopt het bestuurlijk kader Cultuur en Onderwijs Overijssel af in 2026. Binnen dit kader geven Provincie, Gemeente en schoolbesturen invulling aan hun inzet met betrekking tot cultuuronderwijs in de provincie. Nieuwe afspraken (een convenant) over Cultuurbeoefening en Cultuuronderwijs, zullen eind 2026 vorm krijgen.

6.4 Toekomstbestendige bibliotheken en basisvaardigheden voor iedereen

Beleidstheorie: Openbare bibliotheken zijn een fundamentele basisvoorziening voor alle inwoners van Overijssel. Een volwaardige bibliotheekvoorziening biedt een breed scala aan functies die bijdragen aan de educatieve, culturele en sociale ontwikkeling van individuen en gemeenschappen.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

Structureel	Incidenteel
- Provinciale bibliotheek amateurmuziek én Overijsselse bibliotheekdienst - Bibliotheekinnovatie	- Basisvaardigheden - Communicatie bibliotheken & uitvoeringsagenda basisvaardigheden

Wettelijke taken: De taak van provincies in Nederland met betrekking tot openbare bibliotheken is vastgelegd in de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob), die sinds 2015 van kracht is. De provinciebesturen zijn, samen met de minister en gemeenten, gezamenlijk verantwoordelijk voor het netwerk van openbare bibliotheekvoorzieningen. Deze taken zijn gericht op het ondersteunen van lokale bibliotheken en het waarborgen van de toegankelijkheid, kwaliteit en samenwerking binnen het landelijke bibliotheeknetwerk. Provincies hebben daarbij de taak een Provinciale Ondersteuningsinstellingen (POI) in stand te houden om deze taken (mede) uit te voeren, in het geval van Overijssel Rijnbrink. De provinciale ondersteuningsinstellingen zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de distributie van fysieke werken door middel van het interbibliothecaire leenverkeer tussen de provincies; en de ontwikkeling van innovaties ten behoeve van de lokale bibliotheken, in overeenstemming met de Koninklijke Bibliotheek in verband met haar coördinerende taak. Met betrekking tot innovatie richt Rijnbrink zich op ondersteuning van de lokale bibliotheken en de provincie op het financieel ondersteunen van innovatietrajecten.

Systeemrol: Het Investeringsprogramma 'Aanvalsplan Basisvaardigheden 2025-2027' komt voort uit de afspraken uit het coalitieakkoord en richt zich op het vergroten van de basisvaardigheden van Overijsselse inwoners. Deze taak ligt deels bij bibliotheken, maar ook bij andere organisaties.

Maatschappelijke ontwikkelingen: De bestaande bevorderingstaak voor gemeenten en provincies uit de WSOB wordt in 2027 omgezet in een zorgplicht. Provincies dragen zorg voor de ondersteuning van lokale bibliotheken door de inzet van de POI en houden interbestuurlijk toezicht op de uitvoering van de zorgplicht door gemeenten. Dit betekent dat provincies wettelijk verplicht worden om ervoor te zorgen dat alle inwoners toegang hebben tot een toekomstbestendige openbare bibliotheek.

6.5 Vitale en gezonde Overijsselaars die meer bewegen

Beleidstheorie: De provincie Overijssel werkt samen met haar partners aan een gezonde, inclusieve en beweegvriendelijke leefomgeving. Via (regionale) netwerken stimuleren wij de gezondheid, welbevinden en sociale cohesie in de samenleving waarbij de thema's sport & bewegen, sociale ontmoetingsplekken, inclusie, vrijwilligerswerk en positieve gezondheid centraal staan. Daarnaast geven wij vanuit deze doelstelling invulling aan de rode draad sociale kwaliteit in de omgevingsvisie.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

Structureel	Incidenteel
- Sport Netwerk Overijssel - Subsidieregelingen: Overijssel in beweging en Vernieuwing Sociale Kwaliteit. - Crowdfunding - Website Samen voor elkaar	- Regiodeals

Wettelijke taken: Er zijn geen wettelijke taken meer voor deze doelstelling. Wel worden er taken uitgevoerd in het kader van de rode draad sociale kwaliteit in de omgevingsvisie.

Systeemrol: Vanuit uit onze rol en positie richten wij ons op bevorderen van de vitaliteit van de Overijsselse samenleving d.m.v. het stimuleren van sport, bewegen en (positieve) gezondheid. Wij sluiten daarbij aan op initiatieven vanuit de Overijsselse samenleving. We richting ons op (regionale) sociale vraagstukken die niet onder de verantwoordelijkheid van het Rijk of de gemeenten vallen en daardoor op het bord van de provincie komen te liggen. Het gaat daarbij vooral om het stimuleren van innovatie, het leggen van verbindingen en kennisdelen van kennis. Om deze rol goed te vervullen, stemmen we af met bestuurlijke overlegorganen (zoals het VNG-platform, Twentse Koers, Salland United, Vechtdal en Positief Gezond IJsselland) en met onze maatschappelijke partners. Inclusie vormt een rode draad bij de uitvoering van ons beleid.

Maatschappelijke ontwikkelingen: Naast de bekende maatschappelijke ontwikkelingen zoals vergrijzing, toename van ongezonde leefstijl en het ravijnjaar voor gemeenten in 2028 wordt er door de overheid een beroep gedaan op de samenleving om meer veerkrachtig en zelfredzaam te zijn. Door te investeren in een vitale, gezonde en sociale samenleving wordt toegewerkt naar een zelfredzame samenleving.

6.6 Een sterk zelforganiserend vermogen

Beleidstheorie: Wij stimuleren het zelforganiserend vermogen in de Overijsselse samenleving. Daarbij richten we ons op de ondersteuning van initiatiefnemers van maatschappelijke projecten, sociaal maatschappelijk vastgoed, en vrijwilligers. We delen onze kennis over de exploitatie, verduurzaming en programmering van maatschappelijk vastgoed, zetten initiatievencoaches ter ondersteuning van de initiatievennemers in, stellen ons digitale platform “Samen voor elkaar” voor maatschappelijke initiatieven beschikbaar en ondersteunen het vrijwilligerswerk. Via het Academiehuis Sociale Kwaliteit zetten we wetenschappelijke kennis in voor de door ontwikkeling van sociale ontmoetingsplekken en vrijwilligersbeleid. Daarnaast geven wij vanuit deze doelstelling invulling aan de rode draad sociale kwaliteit in de omgevingsvisie.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

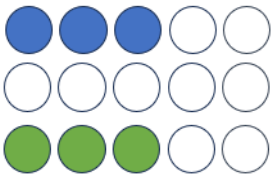

Structureel	Incidenteel
- Ondersteunen inzet vrijwilligers - Initiatievencoaches - Crowdfunding - Website Samen voor elkaar - Subsidieregelingen Vernieuwing sociale kwaliteit	- Motie vrijwilligersbeleid - Motie Iedereen doet mee - Regiodeals

Wettelijke taken: Er zijn geen wettelijke taken. Wel worden er taken uitgevoerd in het kader van de rode draad sociale kwaliteit in de omgevingsvisie.
Systeemrol: Wij zijn één van de weinige partijen die actief is op dit gebied. We zetten in op de waardering en de ondersteuning van vrijwilligerswerk en de dorps-, cultuurhuizen en multifunctionele organisaties. Daarnaast bieden wij met behulp van subsidieregelingen en initiatievencoaches initiatiefnemers uit de Overijsselse samenleving de mogelijkheid om hun initiatief verder te brengen.

Maatschappelijke ontwikkelingen: Naast de bekende maatschappelijke ontwikkelingen zoals vergrijzing, toename van ongezonde leefstijl en de ravijn jaar voor gemeenten in 2028 wordt er door de overheid een beroep gedaan op de samenleving om meer weerbaar en zelfredzaam te zijn. Door te investeren in een vitale, gezonde en sociale samenleving dragen we indirect ook bij aan een zelfredzame samenleving.

6.7 Leefbaar platteland
Beleidstheorie: Wij werken aan het goed wonen en leven op het platteland, in de dorpen en kernen. Dat doen we samen met inwoners, ondernemers, organisaties, gemeenten. We doen dat enerzijds door het ondersteunen van en samen optrekken met (dorps)initiatieven die bijdragen aan de leefbaarheid. Zo subsidiëren we dorpsplannen en lokale initiatieven in zowel de planfase als de (fysieke) uitvoering. Anderzijds zetten we in op netwerk en kennisdeling om de onderlinge verbinding te versterken tussen partijen en personen die bezig zijn met een leefbaar platteland. We leggen de verbinding tussen initiatieven en (initiatieven)coaches, houden dorpsscholen voor kennisdeling en werken aan een integrale verbinding met gemeenten en provinciale beleidsvelden. Daarbij zoeken we houvast bij wetenschappelijke inzichten om de juiste zetten te doen ten behoeve van een leefbaar en toekomstbestendig platteland.

Structurele middelen ○○○○○
Wettelijke taken ○○○○○
Systeemrol ●●●●○

Structureel	**Incidenteel**
	- Leefbaar Platteland - Leefbaarheid Engbertsdijkvenen - Erfcoaches - Leefbaarheidsimpuls Kanaal Almelo de Haandrik (vanaf 2026)

Wettelijke taken: Er zijn geen directe wettelijke taken waar we vanuit prestatie Leefbaar Platteland uitvoering aan geven.

Systeemrol: De provincie vervult een cruciale systeemrol als verbindende schakel en aanjager van een toekomstbestendig en leefbaar platteland, door enerzijds een lerend netwerk te trekken waarin kennisdeling en samenwerking tussen dorpen, gemeenten en provincie centraal staan, en anderzijds als facilitator van gedragen plannen die maatschappelijke thema’s zoals energie, natuur en leefbaarheid integraal benaderen. Door nauwe samenwerking tot op buurtschapsniveau en het zichtbaar maken van wat er speelt op het platteland, versterkt de provincie niet alleen de interne samenhang en beleidsafstemming, maar ook het vertrouwen en draagvlak in de samenleving. Deze rol is essentieel voor het benutten van lokale kracht en het behoud van de plattelandsvitaliteit, waarvan de toekomstbestendigheid structurele aandacht vraagt. Onze rol draagt bij aan het voorkomen van beleidsversnippering en het tegengaan van polarisatie rond grote

provinciale thema's. We geven invulling aan onze rol met de plattelandsagenda, waarin we toewerken naar structureel beleid voor een leefbaar platteland.

Maatschappelijke ontwikkelingen: De druk op ruimte neemt toe. Mede door gebrek aan ruimte binnen stedelijk gebied komt de druk in toenemende mate te liggen op de plek waar juist veel ruimte is: het platteland. Voor legerbases, opvanglocaties, datacenters, energieparken etc. wordt in toenemende mate naar het platteland gekeken. Daarmee zal de leefbaarheidsvraag nadrukkelijker gesteld worden, omdat deze ontwikkelingen het leven en werken op het platteland direct raken. De relevantie voor inzet op een leefbaar platteland zal daarom verder toenemen. De transitie van de landbouw en de samenhang met natuur zal in ontwikkeling blijven. Dit zal ook een stevige weerslag hebben op de leefbaarheid op het platteland. Hoe die weerslag er uit zal zien valt nog niet te zeggen, maar als agrariërs massaal stoppen roept dat vragen op over welke invulling de erven gaan krijgen en hoe dat de dorpsgemeenschappen beïnvloedt. Dit is een langlopende ontwikkeling die nog lang voelbaar zal zijn. Er moet dan ook blijvend oog zijn voor de 'leefbaarheidskant' van deze ontwikkelingen.

Kerntaak 7: Kwaliteit openbaar bestuur

Kwaliteit openbaar bestuur is een kerntaak van de provincie en richt zich op de kwaliteit van het openbaar bestuur in Overijssel (gemeenten, waterschappen en provincie), de samenwerking met mede-overheden in Drenthe, Flevoland, Friesland en Gelderland, het behartigen van belangen in Den Haag, Duitsland en Brussel en de Rijkstaken van de commissaris van de Koning. Daarnaast zijn hier de salariskosten van (voormalige) leden van Gedeputeerde Staten ondergebracht en de activiteiten van de Provinciale Staten zelf.

Kerntaak 7 kenmerkt zich door een aantal wettelijke (toezichts-)taken waar er weinig tot geen beleidsruimte is (wet open overheid, bezwaar- en beroep, interbestuurlijk toezicht, financieel toezicht, geschillenbeslechting, archiefwet, wet bibob, digitale toegankelijkheid en uitvoering rijkstaken) en een aantal taken met een wettelijke grondslag waar meer beleidsruimte is (participatie, inspraak en lobby en public affairs) en taken die beleidskeuzes zijn waar veel beleidsruimte is (beleidsinformatie, communicatie, ondermijning, weerbaarheid, Trendbureau, SER en Overijssel Doet Mee). De begroting van kerntaak 7 bestaat grotendeels uit structurele middelen, met incidentele dekking op enkele budgetten.

Structurele middelen, wettelijke taken en systeemrol naar beleidsdoel

7.1 Goed openbaar bestuur in Overijssel

Beleidstheorie: Wij werken aan goed openbaar bestuur door samenwerking met overheden, toezicht op uitvoering en ondersteuning bij ondermijning en bestuurlijke weerbaarheid. De Commissaris van de Koning vervult hierin een centrale rol, ook bij crisisorganisatie en het versterken van de civiele weerbaarheid van Overijssel.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

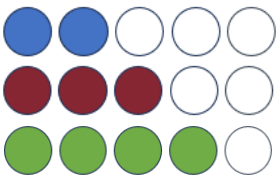

Structureel	Incidenteel
- Interbestuurlijke verhoudingen - Interbestuurlijk toezicht - Weerbare Overheid	- Ondermijning, vitale vakantieparken - Spreidingswet

Wettelijke taken: Vanuit deze kerntaak voeren we wettelijke taken uit t.a.v. herindeling en grenscorrecties (Wet Arhi), geschillenbeslechting (Wet gemeenschappelijke regelingen), Interbestuurlijk toezicht op gemeenten en waterschappen (Wet revitalisering generiek toezicht; Provinciewet (art. 121)/Gemeentewet (artikel 124) over indeplaatstelling en, artikel 273a over vernietiging), en uitgewerkt in de Overijsselse bestuursovereenkomst IBT), financieel toezicht op gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen (Gemeentewet, Waterschapswet, Wet gemeenschappelijke regelingen), archieftoezicht op gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingene (Archiefwet, Archiefregeling en Archiefbesluit), ondermijning (uitvoeren Wet Bibob), naleving Archiefwet provincie (Archiefwet), rijkstaken (Provinciewet (artt. 175-182) en Ambtsinstructie CdK), ontheffing verboden handelingen (artikel 15 Gemeentewet), advisering PS (op voordracht van GS) aan het commissariaat van de Media over regionale omroepen in het kader van concessieverlening (Mediawet) artikel 158, lid 1, sub g: GS zijn in ieder geval bevoegd ten aanzien van de voorbereiding van de civiele verdediging en artikelartikel 182, lid 1, sub e: de CdK is belast met de coördinatie van de voorbereiding van de civiele verdediging.

Systeemrol: Naast de genoemde wettelijke taken waarin de provincie cruciaal is voor het systeem, ligt er ook een systeemverantwoordelijkheid om in Overijssel ondermijning tegen te gaan en de civiele weerbaarheid te vergroten. Dat doen we samen met gemeenten en onderwijs. Om ondermijning effectief aan te pakken, werkt de provincie met een Expertteam en met Veiligheidscoaches die gemeenten kunnen benutten om ondermijning tegen te gaan (voor gemeenten een wettelijke taak). Samen met de partners zorgen zij ervoor dat kwetsbare gebieden worden versterkt en dat inwoners en ondernemers veilig en weerbaar blijven. Vooral bij gemeenten met veel buitengebied ontbreekt het nog aan voldoende kennis en capaciteit om (signalen van) ondermijning te zien en aan te pakken. Ook werken we samen om jongeren weerbaarder te maken. Daarnaast stimuleren we de samenwerking met en tussen overheden en instanties in de veiligheidsketen om Overijssel weerbaar te maken en de vitale provinciale diensten en we paraat staan als er zich een crisis voordoet en wij onze bijdrage hebben te leveren.

Maatschappelijk ontwikkelingen: Gemeenten hebben het steeds moeilijker om hun taken te vervullen en het voorzieningenniveau op orde te houden. Dit wordt vooral veroorzaakt door de decentralisatie van rijkstaken (zoals de jeugdzorg) omdat die gepaard gaan met onvoldoende middelen. In 2028 ligt er een "ravijnjaar" in het verschiet. De verwachting is dat de meeste Overijsselse gemeenten hun meerjarenraming niet sluitend kunnen krijgen zonder het nemen van bezuinigingsmaatregelen. Verder krijg de veiligheid in het buitengebied en toenemende behoefte om ondermijning tegen te gaan meer en meer aandacht, omdat de problematiek groter wordt. Ook daar zien we dat gemeenten onvoldoende rijksmiddelen ontvangen en de ondersteuning van gemeenten met een groot buitengebied belangrijk blijft. Daarnaast is, om te voorkomen dat jongeren in de criminaliteit terecht komen, bij gemeenten behoefte aan een gezamenlijke coördinatie op de aanpak van preventie en het opzetten van een gezamenlijke doorlopende leerlijn voor jongeren van 10 – 17 jaar. Verwachting is dat dit een taak is die in de toekomst structureel gefinancierd moet worden. Dit omdat de taak en maatschappelijke ontwikkelingen in 2027 niet verdwenen zijn. Tot slot zien we een trend dat het Rijk de CdK als Rijksheer in toenemende mate vraagt aanvullende rijkstaken op zich te nemen (bijvoorbeeld rond asiel en mogelijk ook t.a.v. de weerbaarheid van de Overijsselse samenleving).

7.2 Wendbaar en eigentijds openbaar bestuur

Beleidstheorie: Wij spelen actief in op maatschappelijke ontwikkelingen door jongeren te betrekken bij democratie en burgerschap en inwoners en partners te betrekken via onze participatieaanpak. Daarnaast verzamelen en delen wij beleidsdata transparant via onder andere de Kennishub Overijssel.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

Structureel	Incidenteel
- Jongeren & democratie - Beleidsinformatie	- Participatie

Wettelijke taken: Op 29 januari 2025 hebben Provinciale Staten de participatieverordening vastgesteld (verplichting op basis van de *Wet versterking participatie op decentraal niveau*, die op 1 januari 2025 in werking is getreden). Hier wordt invulling aan gegeven middels de Overijsselse participatievisie en –werkwijze, die door Provinciale Staten is vastgesteld in oktober 2024. Binnen het budget voor beleidsinformatie valt de zorg voor bronhouderschap dan wel gebruik van de wettelijk verplichte basisregistraties. Daarnaast worden er een aantal wettelijk verplichte dan wel

via convenanten afgesproken onderzoeken uit gefinancierd. En wordt zorggedragen voor de uitvoering van wetgeving voor open data en transparantie in gebruikte methoden.

Systeemrol: Het betrekken van inwoners, bedrijven en instellingen bij ons beleid en de uitvoering is cruciaal om onze democratie gezond en vitaal te houden. Jongeren zijn daarin een doelgroep die we vroegtijdig kennis laten maken met burgerschap en democratie met Overijssel Doet Mee. Met ons participatiebeleid en hoe we dat ook vragen als kader te houden voor partijen waarmee we samenwerken borgen we dat kennis die aanwezig is wordt benut en belangen zorgvuldig worden afgewogen.

Maatschappelijke ontwikkelingen: In tijden van toenemende polarisatie en de noodzaak om kiezers ook buiten de verkiezingen invloed te kunnen laten hebben op de vorming en uitvoering van beleid onderstrepen we de noodzaak van burgerschapsvorming en participatie van alle doelgroepen. In de omgevingswet en de onderliggende filosofie is dat ook wettelijk verankerd. Verwacht mag worden dat participatie belangrijk blijft en ook de komende jaren door het provinciebestuur wordt benut om de kwaliteit van besluitvorming en met name het perspectief/kennis van de inwoners, bedrijven, medeoverheden en instellingen in huis te halen. Onze inspanningen om burgerschap onder met name jeugd en jongeren (onder andere via Overijssel Doet Mee) te bevorderen zijn er daarnaast op gericht om de betrokkenheid van inwoners bij onze democratie te vergroten. In eenzelfde lijn is er behoefte aan helderheid over feiten en cijfers. Het gezamenlijke feitenonderzoek is een van manieren om hieraan bij te dragen.

7.3 Effectief eigen bestuur

Beleidstheorie: Wij behartigen de Overijsselse belangen door samenwerking met regionale partners en actieve lobby op nationale en internationale schaal, gericht op zichtbaarheid en maatschappelijke resultaten. Daarnaast zorgen wij voor transparante communicatie, toegankelijke dienstverlening en een oplossingsgerichte aanpak bij bezwaar en beroep, ondersteund door de ‘Methode Overijssel’.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

Structureel	**Incidenteel**
- Samenwerkingen Duitsland, Europese Unie, Den Haag	- Participatie

Wettelijke taken: Het uitvoeren van de Wet open overheid en bezwaar- en beroepsmogelijkheden betreffen wettelijke taken. Daarnaast moet de provincie in haar communicatieve uitingen voldoen aan de wettelijke kaders voor (digitale) toegankelijkheid en security en privacy. Ook wordt de beloning en wachtgelden van provinciale bestuurders vanuit deze taak uitgevoerd.

Systeemrol: De invloed van wat er in Europa, Den Haag en Brussel gebeurt op Overijssel is groot. We hebben voor heel Overijssel, de gemeenten en de regio’s Zwolle, Twente en Stedendriehoek een systeemrol om de Overijsselse belangen in te brengen. We behartigen de Overijsselse belangen voor bijvoorbeeld de Europese fondsen in Brussel, grensoverschrijdende samenwerking met Nordrhein-Westfalen en de nationale belangen (denk aan mobiliteit, wonen, stikstof/natuur, water, economie etc.) in Den Haag. Dit doen we in Den Haag en Brussel ook vanuit het IPO. Daarnaast investeren we in de drie regio's Zwolle, Twente en Stedendriehoek en onze regiopartners vanuit het perspectief dat we in Overijssel door samenwerking meer weten te bereiken en ook meer

invloed kunnen uitoefenen bij het Rijk, in Brussel en in Duitsland. Ook zetten we regionale samenwerking in als instrument om onze provinciale opgaven te realiseren.

Maatschappelijk ontwikkelingen: De noodzaak om in coalities samen te werken om onze opgaven uit te voeren en invloed en middelen te verwerven neemt alleen maar toe. Zonder de juiste samenwerkingsverbanden is het onmogelijk om invloed te verwerven en de Overijsselse belangen te behartigen. Communicatief hebben we ons huiswerk op orde te houden. We worden geacht een transparante overheid te zijn. De toename van WOO-verzoeken is ook bij Overijssel merkbaar. Het tijdig afhandelen van WOO-verzoeken en actief informatie openbaar maken vraagt in de komende jaren in toenemende mate een forse inzet. De digitalisering heeft de kwaliteit van dienstverlening in de markt sterk verbeterd. Inwoners, bedrijven en organisaties hebben mede daardoor hoge verwachtingen van de overheidsdienstverlening. In de Tweede Kamer ligt het wetsvoorstel Wet versterking waarborgfunctie Awb. Deze wet beoogt het 'dienstbaarheidsbeginsel', een gedragsnorm voor verkeer bestuur-burger, te versterken. In ons programma dienstverlening anticiperen wij hierop.

7.4 Provinciale Staten en advies

Beleidstheorie: Wij ondersteunen Provinciale Staten in hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol via de Statengriffie, Rekenkamer en accountant. Daarnaast dragen Trendbureau Overijssel en SER Overijssel bij met trendverkenningen en advies over sociaaleconomische thema's.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

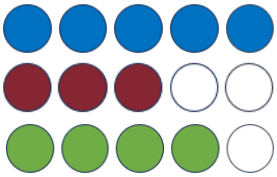

Structureel	Incidenteel
- Salarissen en fractievergoedingen Provinciale Staten - Accountantscontrole - Overige kosten Provinciale Staten - Trendbureau - Sociaal Economische Raad Overijssel	

Wettelijke taken: In hoofdstuk II van de Provinciewet zijn de taken van Provinciale Staten beschreven. Provinciale Staten stellen het provinciaal beleid vast (inclusief de begroting) en controleren Gedeputeerde Staten op de uitvoering van beleid. Ook worden de beloningen en ondersteuning van Statenleden hier uitgevoerd.

Systeemrol: De systeemrol van provincies komt naar voren in de open huishouding die de provincie heeft. Als Provinciale Staten ervoor kiezen om taken te willen oppakken dan kan dat. Daarmee kan Provinciale Staten inspelen op dat wat er maatschappelijk urgent is. Om overheden, ondernemers en instellingen van informatie te voorzien die kan worden meegenomen in de keuze van thema's wordt gebruik gemaakt van de adviezen van de Sociaal Economische Raad en het Trendbureau. Deze adviezen kunnen door iedereen binnen en buiten de provincie worden benut.

Maatschappelijk ontwikkelingen: De uitvoering van het huidige coalitieakkoord blijft actueel tot en met 2027. Vanaf 2027 zal er na de Provinciale Statenverkiezingen een nieuwe coalitie worden gevormd en zal die richting geven in de thema's, taken en manier waarop de provincie haar taken uitoefent.

Kerntaak 10: Overhead, Financiering en Dekkingsmiddelen

De bedrijfsvoeringstaken en –middelen vallen binnen kerntaak 10. Bedrijfsvoering levert expertise op juridische, financiële, personele (HR), facilitaire en informatisering & digitalisering vraagstukken expertise die de organisatie in staat stelt om in samenhang te sturen en zo maatschappelijke en organisatorische doelstellingen te behalen.

Onze bedrijfsvoeringsactiviteiten zijn voor het overgrote deel structureel gefinancierd. Er zit ook enige mate aan voorspelbaarheid in uitgaven, doordat we zijn gebonden aan langlopende contracten en afspraken met leveranciers. Denk hierbij aan contracten voor onderhoud, schoonmaak, SSC-ONS, systeem(beheer) en samenwerkingsverbanden als IPO en Twentse Kracht.

Structurele middelen, wettelijke taken en systeemrol

Beleidstheorie: De bedrijfsvoering zorgt voor een rechtmatige, professionele en samenhangende organisatie die de voorwaarden creëert om provinciale taken betrouwbaar en efficiënt uit te voeren. Door in te spelen op maatschappelijke, technologische en arbeidsmarktontwikkelingen blijft de organisatie wendbaar, toekomstbestendig en in staat om publieke opgaven effectief te ondersteunen.

Structurele middelen

Wettelijke taken

Systeemrol

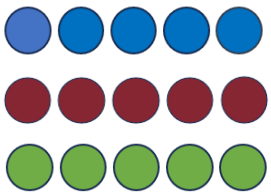

Structureel	Incidenteel
- Juridische zaken - Human Resources (HR) - Informatie & Digitalisering - Financiën - Facilitair	- Informatie & Digitalisering (portfoliomanagement, lifecycle-management en ontwikkeling dataplatform)

Wettelijke taken: De bedrijfsvoering borgt dat de provincie voldoet aan alle wettelijke verplichtingen op het gebied van rechtmatigheid, financiële verantwoording, informatiebeheer, inkoop, privacy, veiligheid en juridische zorgvuldigheid. Dit omvat een betrouwbare administratie, correcte toepassing van wet- en regelgeving, transparante besluitvorming, veilige informatievoorziening en zorgvuldige juridische procedures. De bedrijfsvoering faciliteert hiermee een organisatie die aantoonbaar voldoet aan nationale normen zoals de Wet open overheid, informatiebeveiligingsstandaarden (BIO), financiële rechtmatigheid en aanbestedingswetgeving. Hiermee vormt de bedrijfsvoering het fundament waarop de provincie haar publieke taken rechtmatig en controleerbaar kan uitvoeren.

Systeemrol: De systeemrol volgt vanuit de wettelijke taken. Bedrijfsvoering is een belangrijke randvoorwaarde voor het functioneren van de provinciale organisatie en de uitvoering van haar beleid.

Maatschappelijke ontwikkelingen: Binnen onze bedrijfsvoering hebben we te maken met grote maatschappelijke trends die de provincie raken. Digitalisering vraagt om veilige, toegankelijke en betrouwbare informatiesystemen, een sterke informatiebeveiliging en medewerkers met digitaal vakmanschap. De arbeidsmarkt verandert door krapte en schaarste aan specialistische expertise; daardoor wordt aantrekkelijk, inclusief en ontwikkelingsgericht werkgeverschap steeds belangrijker. Daarnaast verwachten inwoners meer transparantie, openheid en zorgvuldige

communicatie van de overheid. Ook nemen maatschappelijke spanningen toe, wat leidt tot extra aandacht voor sociale veiligheid en het ondersteunen van medewerkers die met agressie te maken krijgen. Tot slot vragen brede opgaven zoals duurzaamheid, mobiliteit en energietransitie om wendbare processen, integraal samenwerken en duurzame keuzes binnen de organisatie.